

ESBJERG

BY- OG ERHVERVSØKONOMISKE OVERSIGTER

DECEMBER 1961

Fiskeriets fremtid

Når man skal udtale sig om fiskeriets fremtid, må det selvfølgelig være med en vis forsigtighed, da fiskeriet her fra Esbjerg har vist tilbagegang de sidste to år. Man må derfor undersøge, om der er andre muligheder indenfor fiskeriet, som ikke bliver udnyttet fuldt ud.

Vi har en del større kuttere, som fisker i den nordlige Nordsø og lander deres fangst af konsumfisk i nordjydske havne, og det ville være ønskeligt, om disse kuttere landede deres fangst her i Esbjerg.

Fiskeriet på Grønland bør også følges op af danske fiskere. Med de store moderne kuttere, vi har, skulle der være gode muligheder for danske fiskere at deltage i fiskeriet ved Grønland i sommerhalvåret.

Den store forøgelse af kutterflåden har skabt vanskeligheder med pladsforholdene i fiskerihavnen, og ikke mindst ved auktionshallen. Vi trænger meget stærkt til en ny auktionshal, som vi håber at få i det kommende år. Fiskerihavnen trænger iøvrigt til at blive udvidet med et nyt bassin, men det kommer forhåbentligt, når man er færdig med den sidste havneudvidelse.

De sidste 3 år har der i perioder været landet så store mængder af konsumfisk, at filetfabrikerne har haft vanskeligheder med at forarbejde fisken. Det har givet sig udslag i dårlige priser, og det har fiskerne selvfølgelig været utilfredse med. Derfor hilser vi med glæde de store bestræbelser, der gøres for at rationalisere, modernisere og få kapaciteten udvidet og få flere filetfabriker. Det vil forhåbentligt stabilisere priserne på fiskeauktionerne til gavn for hele erhvervet.

Der er i Esbjerg hjemmehørende over 500 søgående kuttere, og disse kan under deres arbejde på havet blive udsat for havari af forskellige art og derfor må tilkalde assistance af redningsskibet »F. V. Mortensen«, som er stationeret i Esbjerg. »F. V. Mortensen« er bygget i 1937 og har en bruttotonnage på 300 t med en 600 hk motor. Man har fra fiskeriets side ønsket at få et nyt og større redningsskib stationeret i Esbjerg i stedet for »F. V. Mortensen«. Kutterflåden her i Esbjerg er siden 1937 blevet tredoblet, hvorfor vi mener, at det er meget stærkt påkrævet at få et nyt og større redningsskib.

Fiskeriets organisationer følger nøje udviklingen indenfor erhvervet med den største optimisme og må være fiskerne behjælpelig på alle måder med at komme igennem den krise, der har ramt fiskerne så hårdt. Vi håber derfor, at Danmarks tilslutning til fællesmarkedet må blive til gavn for det danske fiskerierhverv.

Knud Schrøder

fiskeskipper,
formand for Esbjerg Fiskeriforening.

»ESBJERG«

er udgivet af Esbjerg byråd og Esbjerg erhvervsråd og redigeret af stadsdirektør Borchorst og erhvervsrådssekretær Ejgil Rasmussen.

Hæftet bringer by- og erhvervsøkonomiske artikler og oversigter fra Esbjerg by. Det udsendes gratis til interesserede ved henvendelse til ekspeditionen: Esbjerg erhvervskontor, Torvet, telefon 2579.

INDHOLD

Forord ..... side 2

Uddannelsesmuligheder i Esbjerg ..... » 3

Distriktslægen reparerede Sukkertoppens gamle orgel ..... » 11

Befolkningen i Esbjerg i de kommende år ..... » 14

Kunstpavillon i byparken » 16

Centralbibliotekets udvidelse ..... » 17

Krisetider for Esbjergs fiskeri ..... » 18

Indkomstforholdene i Esbjerg i 1960 ..... » 27

Uddannelsesmuligheder i Esbjerg

Et lands kulturelle, økonomiske og politiske udvikling er nøje forbundet med de uddannelsesmuligheder, som er til rådighed for dets befolkning. Forholdet er ikke helt det samme for en bys vedkommende, idet dens unge i vidt omfang kan få uddannelse i andre byer. Dette medfører imidlertid ofte betydelige ulemper og udgifter for de unge og deres forsørgere. Ofte vil ulemperne og udgifterne vel være så store, at de hindrer unge i at få den uddannelse, de gerne ville have. Derfor må det anses for en naturlig opgave for en større by i videst muligt omfang at tilvejebringe betingelser for videreuddannelse af de unge.

Men også andre forhold end hensynet til ungdommen gør det ønskeligt, at mulighederne for uddannelse tilvejebringes eller udbygges. Handelens, håndværkets og industriens muligheder for at få kvalificerede medarbejdere er i høj grad afhængig af, om der på stedet findes veludbyggede handelsskoler og tekniske skoler. På samme måde er — i det mindste for tiden — det kommunale skolevæsens og de private skolers muligheder for at ansætte det nødvendige antal dygtige lærere afhængig af, om der på stedet uddannes lærere. Endelig er det naturligvis vigtigt, at der findes institutioner, som kan dække eventuelle særlige behov for specialuddannelse, således som f. eks. Esbjerg skipperskole dækker et særligt behov.

Bystyret i Esbjerg har altid anset undervisningen og uddannelsen af børn og unge mennesker for at være af meget stor betydning.

Der er til enhver tid søgt skabt de bedst tænkelige rammer om folkeskolens undervisning, ligesom der i vidt omfang er ydet støtte til skabelse af de bedst mulige betingelser m. h. t. videregående undervisning og uddannelse.

Den følgende omtale af de vigtigste skoler i videre forstand har til formål at vise, hvor langt man er nået med udbygningen af undervisningsvæsenet, og — om end i mindre grad — hvilke planer man har om dets videre udbygning.

Esbjerg tekniske skole.

Under meget beskedne forhold påbegyndtes undervisningen af håndværkslærlinge, hovedsagelig smedelærlinge, i efteråret 1883. Efterhånden kom der flere fag til, og i 1890 opførtes den første selvstændige skolebygning i Englandsgade. Allerede få år efter blev det pany nødvendigt at bygge, og der blev da opført en ny skolebygning i Torvegade 47. Denne bygning blev taget i brug i oktober 1905.

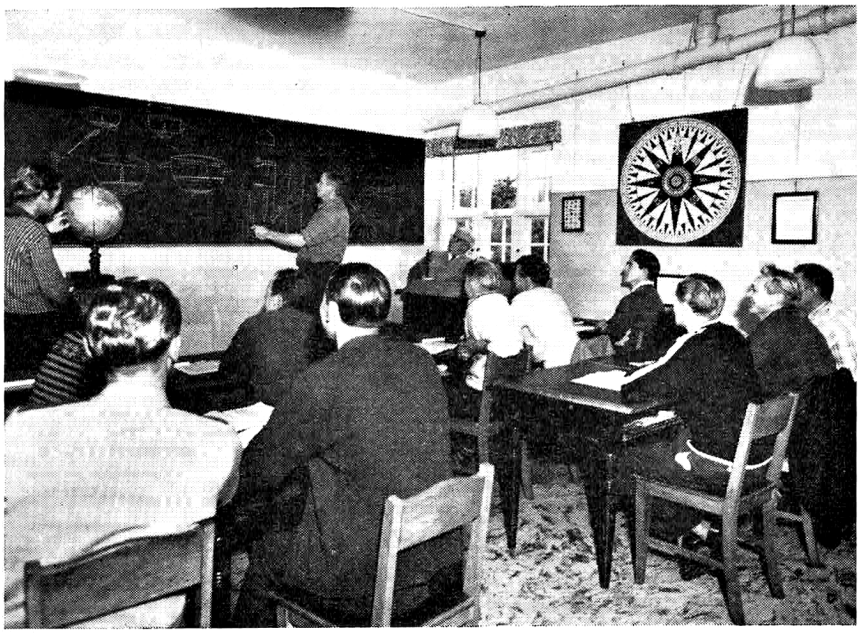
Efterhånden som Esbjerg voksede i indbyggerantal, kom der nye industri- og håndværksvirksomheder, og dermed også et stadigt stigende antal lærlinge, der nødvendiggjorde flere udvidelser, og Esbjerg tekniske skole er i dag Vest- og Sydjyllands største håndværkerskole med et elevantal på omkring 1.500.

Ved skolen er der foruden lærlingeskole maskinmesterskole, bygningskonstruktørskole, elektroinstallatørskole, skole til uddannelse af tekniske assistenter, herunder tekniske tegnere og driftsassistenter, industrilaboranter samt maskinteknikere.

Desuden er Esbjerg tekniske skole *centralskole* (med værkstedsundervisning) for blikkenslagerfaget, malerfaget, murer- og tømrerfaget.

Herudover undervises i endnu ikke-

centraliserede fag som frisør-, kokke-, tjener-, bogtryk-, syfaget m. fl.

Efter lærlingelovens bestemmelser skal alle håndværksfags tekniske undervisning finde sted på dagskole, og denne undervisning skal være gennemført senest 1964.

I 1922 oprettedes *Esbjerg maskinistskole,* der blev nær knyttet til teknisk skole, idet disse skoler fik fælles bestyrelse og forstander. I de sidste 25 år er behovet for maskinister og maskinmestre steget stærkt, hvilket først og fremmest er en følge af rederiernes store nybygningsprogrammer. Samtidig er kravene om en god teoretisk uddannelse øget. På denne baggrund er maskinistskolen for 2 år siden udbygget til maskinmesterskole. På Esbjerg maskinmesterskole, som den nu hedder, undervises der til såvel maskinist- som maskinmestereksamen og afholdes aspirantkursus for elever uden de nødvendige forkundskaber i bl. a. matematik og fysik.

Endvidere arbejdes der intenst med at få placeret et *teknikum* i Esbjerg.

Som en følge af centraliseringen af lærlingeundervisningen med dertil hørende værksteder, den videregående eksamensskoleundervisning og teknikum vil det ikke fortsat være muligt at få plads på den nuværende skole til det stadigt stigende elevantal.

Skolens bestyrelse har derfor i forståelse med byrådet allerede udarbejdet planer for en fuldstændig flytning af skolen til udkanten af byen, hvor kommunen har reserveret et velbeliggende areal til institutionsbyggeri. Den tekniske undervisning vil her kunne få de bedst mulige forhold til gavn for såvel lærlingeundervisningen som den højere undervisning.

Esbjerg skipperskole.

Esbjerg er, hvad angår det egentlige havfiskeri, landets største fiskerby, og det er derfor ganske naturligt, at der i byen findes en skole, der uddanner fiskeskippere til de godt 500 fiskefartøjer, der har hjemme i Esbjerg, og — i mindre omfang — til andre fiskerbyers fartøjer. Skolen blev oprettet for over 50 år siden, da der var langt færre store både i Esbjerg, og man ikke behøvede at bestå en eksamen for at få ret til at føre et fiskefartøj. Interessen for skolens undervisning var derfor i begyndelsen lille. I 1916 blev der imidlertid vedtaget en lov om sønæring. Efter denne lov skal enhver, der vil føre fartøjer over 20 tons brutto, bestå en særlig eksamen i navigation m. v. Denne bestemmelse medførte, at interessen for skolens undervisning øgedes, og elevantallet steg væsentligt. I de sidste 40 år har skolen haft ca. 1.300 elever, d.v.s. i gennemsnit 33 elever pr. år. Der undervises på skipperskolen til to eksaminer.

1. *Kystskippereksamen.*

Denne eksamen giver ret til at føre mindre fartøjer i et begrænset fartområde. De, der ønsker at deltage i undervisningen, der varer ca. 4 måneder, må godtgøre, at de efter det fyldte 15 år har fisket i mindst 24 måneder.

2. *Sætteskippereksamen (af 2. grad).*

Denne eksamen giver ret til at føre større fartøjer i et større fartområde. De, der ønsker at deltage i undervisningen, der varer ca. 7 måneder, skal godtgøre, at de efter det fyldte 15 år har fisket i mindst 36 måneder.

Begge eksaminer giver desuden ret til at fare som styrmand (bedstemand) i fartøjer af visse størrelser i visse områder.

Undervisningen omfatter navigation, internationale søvejsregler, signalering, søret, sømandsskab, motorlære, dansk og sundhedslære.

Skolen er godkendt af staten, og den får statstilskud til undervisningen. På statens vegne fører navigationsdirektøren tilsyn med skolens lokaler, undervisningsmateriel og selve undervisningen.

Statens sømandsskole, Esbjerg.

Vel intet andet erhverv har været forsømt i uddannelsesmæssig henseende som søfarten. Efter sejlskibenes forsvinden fra havene har den unge sømands uddannelse mere og mere været overladt til ham selv, og kun den unge mand, der havde energi og lyst, fik tilegnet sig de almindelige sømandsmæssige kundskaber. Til søs har der aldrig været tale om nogen regulær læretid end mindre om nogen svendeprøve, bortset fra at man krævede en bestemt sejltid for at kunne mønstre ud som matros.

Dette har formentlig påvirket visse mere eller mindre uheldige elementer til at gå til søs — fordi det var nemt at komme ud at opleve »det store eventyr« og måske gående ud fra det

gamle slogan, at »kan man ikke blive andet her i livet, så kan man da altid blive sømand«.

Det er formentlig overflødigt her at bemærke, at intet er så forkert som denne sidste frase. Søen skulle være det sidste sted, hvor forældre sendte deres uheldige poder hen. Ligeledes skulle det være overflødigt at bemærke, at dansk søfart i allerhøjeste grad ønsker skibene bemandet med folk af kvalitet, og dette gælder både fra redernes og fra organisationernes side.

Trods det, at sømandsstanden indtager en meget lille gruppe i det danske samfund, er erhvervet af så stor og livsvigtig betydning for samfundet, at man fra statens side indså, at der måtte gøres noget.

Resultaterne er blevet mange og absolut gode: *Aspirantordningen,* der går ud på, at rederiet skriver kontrakt med den unge sømand, hvor det tilpligter sig at sørge for elevens sejlads og uddannelse fra dreng til styrmand. *Statens Sømandsskoler,* der giver den unge sømand den første og grundlæggende uddannelse både på det faglige og det almendannende område. Endelig må nævnes *Handelsflådens Velfærdsråd* (søfartsklubber, sømandshjem og sømandskirker), der yder råd og støtte til sømandens fritidsbeskæftigelser: sport og idræt, udflugter og besøg i fremmede havne, hobbybeskæftigelser, brevkurser med mange forskellige undervisningsgrene m. m.

For at komme på sømandsskole kræves der blot et godt helbred og en alder af 15 år. Skolerne ligger i Frederikshavn, Sønderborg og Esbjerg. Kurset varer 3 måneder, og i disse 3 måneder prøver man på skolerne at påvirke drengene til at blive ansvarsbevidste og praktiske unge mennesker. Skolen er en blanding af en højskole, fagskole, idrætsskole og lejrskole. Det må i hvert fald for enhver rask dreng være det ideelle sted at begynde sin livsgerning på, hvor man mødes med 80 andre jævnaldrende kammerater under lige forhold, og hvor arbejdet hovedsageligt består af gymnastik, idræt, roning, sejlads, praktisk tovværksarbejde og teoretiske timer om forholdene og livet til søs. Da skolerne imidlertid er obligatoriske, vil disse 3 måneder sandsynligvis alligevel af en del føles som en tvang, tilmed da man på skolerne må gennemføre og opretholde en vis disciplin og lydighed, således indskrænkning i elevernes frihed, og til en vis grad beslaglæggelse af elevernes penge.

Denne skoleform er måske ikke helt i overensstemmelse med »moderne opdragelsesmetoder«, men man tror og håber, at skolerne ved den mere gammeldags metode bedst vil nå det mål, som er sat: at sortere de dårlige elementer fra og gøre de elever, der gennemfører skolen, til mandfolk og gentlemen — hvor meget der glemmes, når de kommer om bord i skibene, eller når fristelserne indfinder sig ude i verden, må så bero på hver enkelts egen samvittighed.

Fanø navigationsskole

ligger i Nordby på Fanø. Skolen blev oprettet i 1860. Den nuværende skolebygning, der blev opført i 1893, gennemgik i 1955 en gennemgribende om- og tilbygning. Samtidig blev skolen udstyret med alle de moderne navigeringsmidler og radioapparater, som eleverne, når de går ud fra skolen, kan vente at komme til at be-

tjene om bord i skibene. Senere er mere af samme slags kommet til, således en redningsbådsmotor, som eleverne lærer at behandle, og medens dette skrives, venter skolen på at kunne påbegynde installationen af en radar-simulator. Simulatoren er et kompliceret instrument, hvorved man på en radarskærm kan fremstille enhver situation, der kan forekomme, når 2 eller 3 skibe i søen nærmer sig hinanden. Eleven, der skal klare situationen, skal så ved manøvrer med eget skib undgå kollision. Han er fuldstændigt stillet på samme måde og har de samme hjælpemidler, som han har, når han står på broen af et skib. Anlægget vil betyde en meget værdifuld forøgelse af skolens moderne udstyr.

Navigationsskolen forbereder elever til styrmandseksamen, skibsførereksamen og radioekspedientprøverne. Betingelsen for at blive optaget i styrmandsafdelingen er, at man har gjort dækstjeneste i skibe i 47 måneder, deraf 2 år uden for indskrænket fart. Af disse to år skal 6 måneder være matrostjeneste. For at indtræde på skibsførerafdelingen kræves, at man har bestået styrmandseksamen. På radioafdelingen er der ingen anden betingelse for indtræden, end at man er fyldt 17 år.

Den normale læsetid er til styrmandseksamen 1½ år, til skibsførereksamen ½ år, til radioprøven af 2. klasse 1 år og derefter endnu ½ år til 1. klasse.

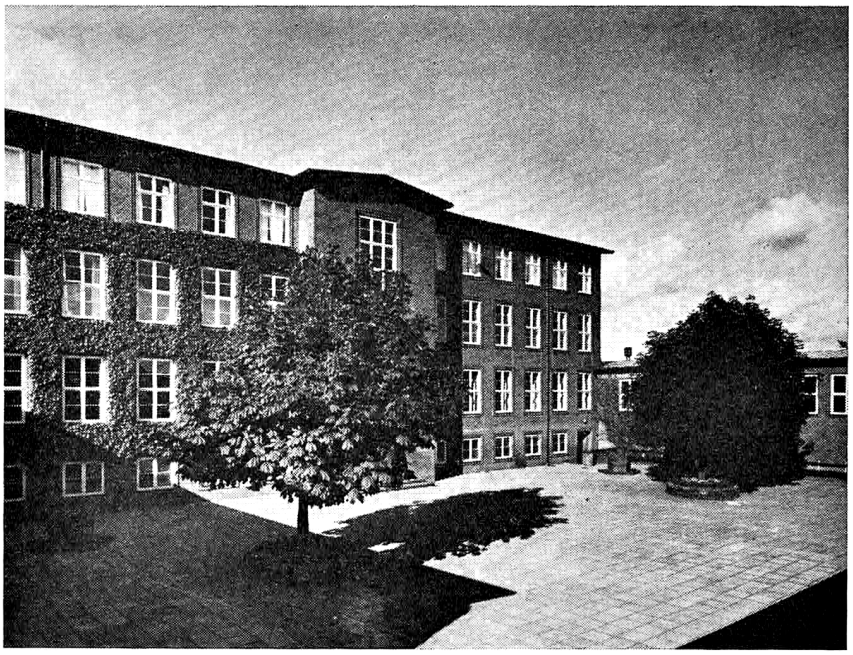
Skolen har eksamen 2 gange om året, og derefter — midt i april og oktober måneder — begynder nye hold på alle afdelinger.

Skolebygningen ejes af Nordby kommune, men det er staten, som driver skolen, der sorterer under handelsministeriet.

Elevantallet er for tiden ca. 80. Af disse bor de fleste hos private i Nordby, men en del af dem bor dog hos familie i Esbjerg. Esbjerg kommune yder de elever, der har fast bopæl i Esbjerg, en studiehjælp, som rigeligt dækker disse elevers udgift til færgekort. Nordby kommune yder — foruden den udvendige vedligeholdelse af bygningen — et tilskud i form af et antal hele og halve »fripladser«, ligesom også andre kommuner i nærmeste omegn støtter elever, der har bopæl i de respektive kommuner.

Esbjerg statsskole.

Esbjerg statsskole omfatter en 3-årig realafdeling og et 3-årigt gymnasium. Der optages elever dels i 1. realklasse (fra 7. klasse), dels i 1. gymnasieklasse (fra 2. eller 3. realklasse, svarende til nuværende 4. mellem og realklasse). I realafdelingen optages kun et begrænset antal elever. For gymnasiets vedkommende har skolen hidtil kunnet optage alle kvalificerede ansøgere, men med optagelsen i 1961 er gymnasiets kapacitet udnyttet til det yderste.

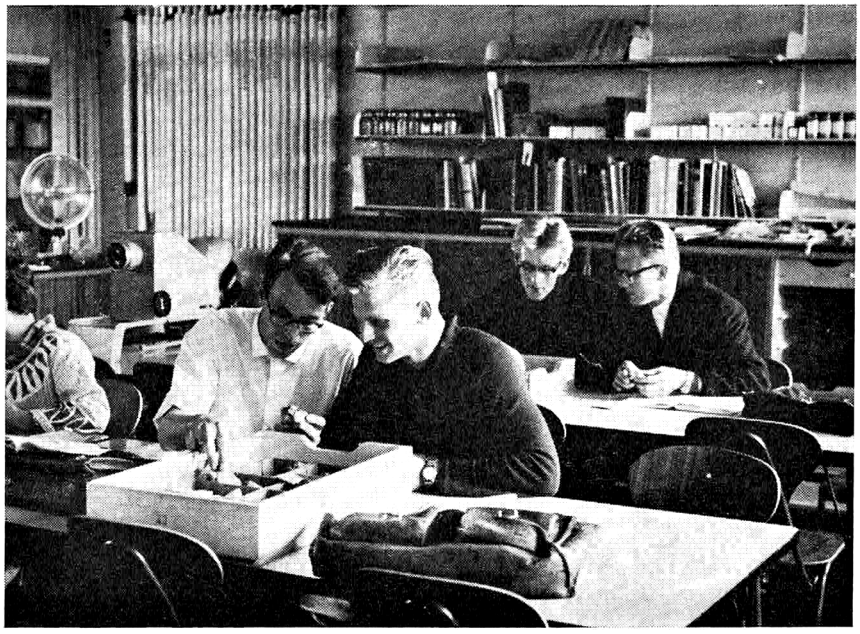
Skolens samlede elevantal var 1. september 1961: 514, hvoraf de 368 var gymnasieelever. Disse sidste fordelte sig således på de tre linier: klassisk-sproglig linie: 33, nysproglig linie: 99, matematisk linie: 236.

For at en elev kan optages i realafdelingen, må vedkommende af den afleverende skole være betegnet som egnet til at gennemgå realafdelingen. En optagelsesprøve afholdes kun i de tilfælde, hvor et barn af sin skole er blevet betegnet som »ikke egnet« eller »måske egnet«, og forældrene ønsker at få prøven afholdt. Hvis ikke alle ansøgere kan optages, afgør rektor efter samråd med et amtsudvalg og i overensstemmelse med retningslinier, der er givet af undervisningsministeriet, hvem der skal optages.

Også ved optagelsen i gymnasiet lægges der stor vægt på den afleverende skoles udtalelse. Det store flertal optages uden prøve, kun i tvivlstilfælde afholdes optagelsesprøve.

Elever, der søger optagelse i Esbjerg statsskoles gymnasium i 1962, vil ved optagelsen have valget mellem de tre linier: den klassisk-sproglige, den nysproglige og den matematiske. Når de nye læseplaner træder i kraft i 1963, vil der ved optagelsen kun være to linier at vælge imellem: en sproglig og en matematisk, men efter udgangen af 1. gymnasieklasse vil der være flere valgmuligheder. For den sproglige linies vedkommende spaltes undervisningen op i følgende tre grene: en klassisk-sproglig, en ny-sproglig og en samfundsfaglig. Matematikerne vil kunne vælge mellem en matematisk-fysisk, en samfundsfaglig og en naturfaglig gren. (Denne sidste har hovedfagene biologi og biokemi).

De nærmere regler for optagelse i gymnasiet under den nye ordning er

endnu ikke offentliggjort, men de vil næppe adskille sig meget fra dem, der praktiseres i øjeblikket, og som er omtalt på foregående side.

Esbjerg seminarium.

Esbjerg seminarium er en statsanerkendt selvejende institution, som uddanner lærere og lærerinder til folkeskolen.

Fra en beskeden begyndelse i 1949 med en enkelt aftenklasse har seminariet gennemløbet en eksplosiv udvikling og uddanner nu lærere og lærerinder på tre forskellige afdelinger: den 5-årige aftenafdeling, den 4-årige dagafdeling og den 3-årige studenterafdeling. Elevantallets stærke stigning gjorde det nødvendigt at skabe en tidssvarende ramme om seminariet, og ved velvilje og forståelse fra Esbjerg byråds side blev der opført nye bygninger, som blev taget i brug i efteråret 1958.

For at blive optaget på seminariet skal aspiranterne bestå en optagelsesprøve, kunne fremlægge en tilfredsstillende lægeattest og efter seminariets skøn være egnet til lærergerningen.

Den femårige aftenlinie optager dog kun elever, som nødvendigvis må have en indtjeningsmulighed samtidig med studiet. Undervisningen foregår derfor de første 4 år om aftenen. Det sidste år er der normal dagundervisning.

Seminariets undervisning omfatter en pædagogisk uddannelse og en faglig uddannelse. Den pædagogiske uddannelse sker i fagene pædagogik, psykologi og praktisk skolegerning, og den faglige uddannelse omfatter dels en grunduddannelse i alle skolens fag og en videregående uddannelse inden for et enkelt eller to valgfri fag, f. eks. sprog, matematik, fysik, skolekøkken m. v.

En lang række moderne og veludstyrede laboratorier og et udmærket bibliotek udnyttes i stor udstrækning til selvstændigt arbejde.

I tilknytning til undervisningen arrangeres der på seminariet en række forskellige pædagogiske og kunstneriske udstillinger samt mindre kurser og foredrag om aktuelle og almene problemer i skolen.

Seminariet har i skoleåret 1961-62 optaget 120 nye elever, og i alt er der nu 15 klasser med tilsammen 450 elever.

Til seminariet er knyttet 22 faste lærere og 28 timelærere.

For at skaffe plads til de mange elever og for at kunne tilfredsstille de krav, den nye skolelov vil stille til læreruddannelsen i den kommende tid, arbejdes der i øjeblikket med planer om en nødvendig udvidelse af seminariet, og i tilknytning hertil tænkes opført en kollegiebygning, ligesom anlæg af et stadion, en boldspilhal og en svømmehal står på ønskelisten.

Vestjysk musikkonservatorium.

Dansk musikliv er i støbeskeen i disse år. Den af undervisningsministeriet nedsatte musikkommission har været og er stadig beskæftiget med en række problemer, der ikke mindst berører provinsen. Det første store resultat er loven om landsdelsorkestrene, som blev en realitet i dette forår. Og nu nærmer arbejdet med fastlæggel-

sen af de fremtidige rammer for de højere musiklæreanstalter, konservatorierne, sig deres afslutning.

Der findes uden for København fire stats- og kommunestøttede musikkonservatorier, nemlig det jyske musikkonservatorium i Århus, det fynske i Odense, det nordjyske i Aalborg og — som det yngste — det vestjyske i Esbjerg.

Formålet med konservatoriernes arbejde kan formuleres i tre punkter. Punkt et er det mest specielle og begrænsede: at uddanne udøvende musikere, der kan dække landets behov for orkestermusikere, organister m. m. Det andet punkt: at uddanne musikpædagoger, er mere alsidigt, og behovet er større, uden for de største byer endda ret udækket. Det sidste punkt har det bredeste sigte: at give interesserede amatører den i landsdelen bedst mulige undervisning og derigennem give dem mulighed for med glæde og udbytte at kunne musicere i hjemmet og blandt venner, at kunne deltage i kor- og orkesterarbejde og at kunne nå den fulde oplevelse ved koncerter.

Vestjysk Musikkonservatoriums elevantal har i de senere år ligget ret konstant omkring 110-120.

Der gives undervisning i klaver, violin, bratsch, kontrabas, orgel, messingblæsere, sang, hørelære, musikteori, musikhistorie og korsang. Undervisning i andre instrumenter fordrer tilrejsende lærere; konservatoriet vil etablere en sådan undervisning, hvis et tilstrækkeligt antal elever melder sig.

Et af konservatoriets fremtidsønsker er netop, at der vil blive mulighed for at skaffe undervisning på alle orkesterinstrumenter. Vestjysk Musikkonservatorium er her ulige vanskeligere stillet end de øvrige provinskonservatorier, der alle har et landsdelsorkester — og dermed lærerkræfter — placeret i samme by.

Vestjysk Musikkonservatorium har i den tid, det har eksisteret, givet sin undervisning på Esbjerg statsskole, hvor man har fire lokaler til sin rådighed efter skoletid. Det betyder derfor en stor forbedring af mulighederne for en mere omfattende undervisning, når man i nær fremtid kan rykke ind i den nye kunstpavillon i Byparken, hvor man kommer til at disponere over seks lokaler og er i stand til at udnytte alle dagens timer. Det største lokale skal anvendes til musikhistorie, kor- og kammerorkesterprøver m. m. To noget mindre lokaler vil kunne rumme hørelære- og teoriundervisning samt en del klaverundervisning. Den øvrige undervisning fordeles på tre små lokaler.

Det er konservatoriets håb, at det som musikkulturel institution må komme til at indtage en lignende central placering i esbjergborgernes bevidsthed, som kunstpavillonen vil få i byens hjerte.

Ribe amts sygeplejeskole.

I kongelig anordning af 30. januar 1957 er der i medfør af lov nr. 127 af 25. maj 1956 om sygeplejersker fastsat nye bestemmelser for uddannelsen af sygeplejersker. Herefter skal uddannelsen varetages af særlige sygeplejeskoler, der skal godkendes af sundhedsstyrelsen. Denne godkendelse er betinget af, at skolerne enten giver grunduddannelsen i sin helhed, d.v.s. forskole og forkursus (i alt ca. 6 måneder) samt den 3-årige uddannelse eller forkursus på 2 måneder og den 3-årige uddannelse (for elever, der har gennemgået forskolen på en sygeplejehøjskole). Under den 3-årige uddannelse gennemgår eleven på skolen to læsekursus og et repetitionskursus. De to læsekursus og repetitionskurset varer tilsammen mindst 18 uger, d.v.s. at den teoretiske undervisning er udvidet til i alt noget over 10 måneder. Den praktiske undervisning gives på hospitalsafdelinger, der af sundhedsstyrelsen er godkendt til sygeplejerskeuddannelse.

I henhold til disse nye bestemmelser har Ribe amtskommune og Esbjerg, Ribe og Varde købstadskommuner i forening oprettet en sygeplejeskole i Esbjerg. Den teoretiske undervisning gives midlertidigt på centralsygehuset, men skolen får nye bygninger, der af praktiske grunde placeres i Haraldsgade meget nær ved centralsygehuset.

Skolens elever modtager praktisk uddannelse på centralsygehuset i Esbjerg, amtssygehusene i Varde, Ribe, Brørup og Grindsted, Spangsbjerg hospital ved Esbjerg, De gamles hjems sygeafdeling i Esbjerg og de psykiatriske hospitaler i Viborg og Vedsted.

Den nye skole, der er normeret til 6 elevhold à 2 × 30 elever om året, indeholder moderne undervisningslokaler, 3 lejligheder til forstanderinden og andre lærerkræfter samt 38 elevværelser. Elevværelserne er så store, at de

alle — med undtagelse af ét — kan benyttes som dobbeltværelser, d.v.s. at skolen har plads til 75 boende elever.

Skolen vil antagelig kunne tages i brug i slutningen af 1961.

Esbjerg handelsskole.

Da Esbjerg Handelsstandsforening i 1942-43 trods krig og besættelse byggede en handelsskole til den opvoksende handelsungdom, regnede man med, at bygningen kunne rumme en forøgelse i elevtallet på 50 %, og at man derved var sikret lokaleplads langt frem i tiden.

Men udviklingen skred hurtigere frem end beregnet, både hvad elevtallet og undervisningsrammerne angår.

Skolen har i dag følgende afdelinger:

1. *Den 3-årige lærlingeskole* med 960 elever fordelt på 46 klasser. Eleverne er delt op i klasser for butikslærlinge og kontorlærlinge og disse igen i klasser med og uden fremmede sprog.

For butikslærlinge gives der undervisning i varekundskab i kolonial og manufaktur, og isenkram vil sikkert snart følge efter.

I år har man startet en bankklasse med 24 deltagere. De vil om 3 år kunne bestå *handelsmedhjælper-eksamen* med bankfag.

Lærlingeskolens elever har undervisning ½ dag (6 timer) om ugen og slutter med handelsmedhjælper-eksamen i løbet af 3 år.

2. I *medhjælperskolen,* den 1-årige handelsdagskole, er der undervisning hver dag fra kl. 8-15, og her kan lærlingene fortsætte og tage *handelseksamen* i løbet af 1 år, hvilket betyder en væsentlig forøgelse af deres teoretiske kundskaber.

3. *Gymnasieskolen* er 2-årig, og her optages elever med realeksamen eller handelsmedhjælper-eksamen med 2 fremmede sprog. Den slutter med højere handelseksamen, svarende til eksamen fra Niels Brocks handelsskole i København.

4. *Kursusafdelingen,* der har aftenundervisning fra kl. 19-20,40, lægger især vægt på at give eleverne fra lærlingeskolen og de øvrige afdelinger lejlighed til videreuddannelse i enkelte fag som sprog, bogføring m. v.

Kursus i *statskontrollerede prøver* i engelsk, tysk, bogføring, fabriksbogføring og regnskabslære fører eleverne frem til samme standpunkt som højere handelseksamen i det pågældende fag.

Består en elev prøven i de tre sidstnævnte fag, får eleven udstedt et eksamensbevis for bestået *statskontrolleret bogholdereksamen.*

Kursusafdelingen omfatter endvidere fag som stenografi, maskinskrivning, telefonkursus og begynderkursus i fremmede sprog.

Det samlede elevtal ligger i øjeblikket på 1363, der fordeler sig således:

Lærlingeskolen	960
Medhjælperskolen	25
Handelsgymnasiet	48
Specialkursus	330

Lærlingeskolens elever er væsentlig fra Esbjerg by. Kun 3-4 % kommer fra det nærmeste opland. For de øvrige afdelingers vedkommende kan man vel sige, at Esbjerg Handelsskole danner en slags centralskole for et område som fra Ringkøbing til Tønder og til Vejen mod øst.

Der er gode tog- og busforbindelser til et stort område, således at de skolesøgende kan bo hjemme.

Pladsmangel har bevirket, at skolen i det sidste par år har måttet begrænse tilgangen til medhjælperskolen og handelsgymnasiet, men handelsstandsforeningens bestyrelse med formanden, direktør H. V. Nielsen, og skolens formand, papirgrosserer J. P. Frøkjær i spidsen er så vidt fremme med byggeplaner, at den værste nød skulle være afhjulpet inden udgangen af 1962.

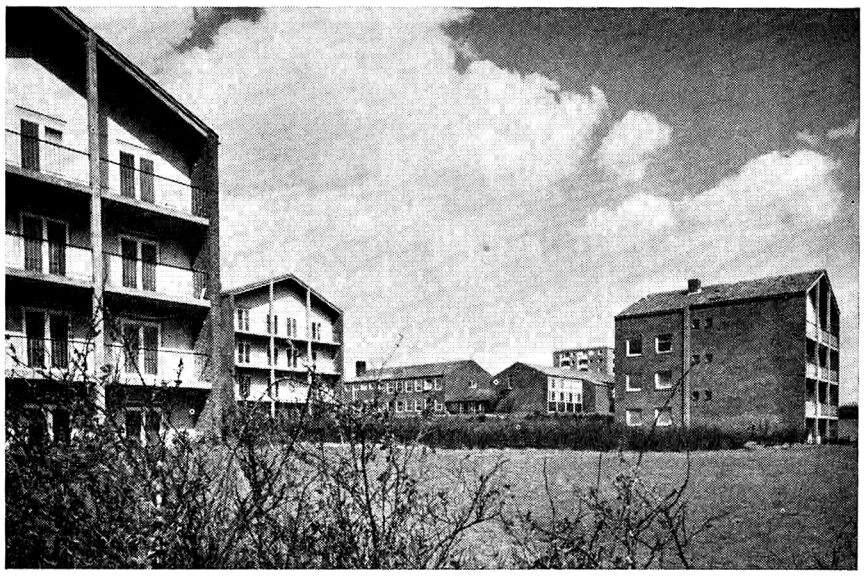
Esbjerg by har velvilligt stillet hele grunden fra den nuværende bygning langs Frodesgade til Jyllandsgade til skolens rådighed, og det er planen at rejse 2 bygninger parallelt med hovedbygningen.

Kommet så vidt går man i gang med oprettelsen af kursus til korrespondenteksamen, samt handelshøjskolestudier til H. A. og H. D.

Målet må være, at Esbjerg Handelsskole fuldt ud kan dække Sydvestjyllands behov for veluddannede handelsfolk.

Esbjerg højskole.

Det er mere end 50 år siden, Esbjerg højskole begyndte sin virksomhed på initiativ af Esbjerg arbejderbevægelse, men selv om skolen har udstrakt sit virkeområde til hele landet og i be-

tydeligt omfang til udlandet, specielt udviklingslandene, har den bevaret den nære kontakt med byen.

Skolens hovedformål er at tilrettelægge en folkehøjskoleundervisning med særligt henblik på unge fra arbejderhjem og tillidsmænd fra arbejderbevægelsen.

Det centrale i skolens ungdomsarbejde er vinterskolen, hvor hvert år 90 interesserede unge, fortrinsvis fra byernes arbejdspladser, deltager i en 6 måneders undervisning, der tager sigte på at give dem en bedre baggrund for selvstændig stillingtagen til tilværelsens problemer. Skolens forudsætninger gør det naturligt, at arbejdspladsens og samfundets forhold får en særlig fremskudt placering i denne undervisning, men samtidig forsøger den at give vintereleverne større mulighed for et nærmere bekendtskab med de ideologier og meninger, der brydes i tiden, med musik og litteratur, med kunst, teknik og videnskab, kort fortalt: med alt det, der sker både herhjemme og andre steder. Samtidig forsøger skolen gennem en række egentlige skolefag at lappe lidt på de mangelfulde skolekundskaber, som en ofte utilstrækkelig skolegang har påført adskillige af eleverne.

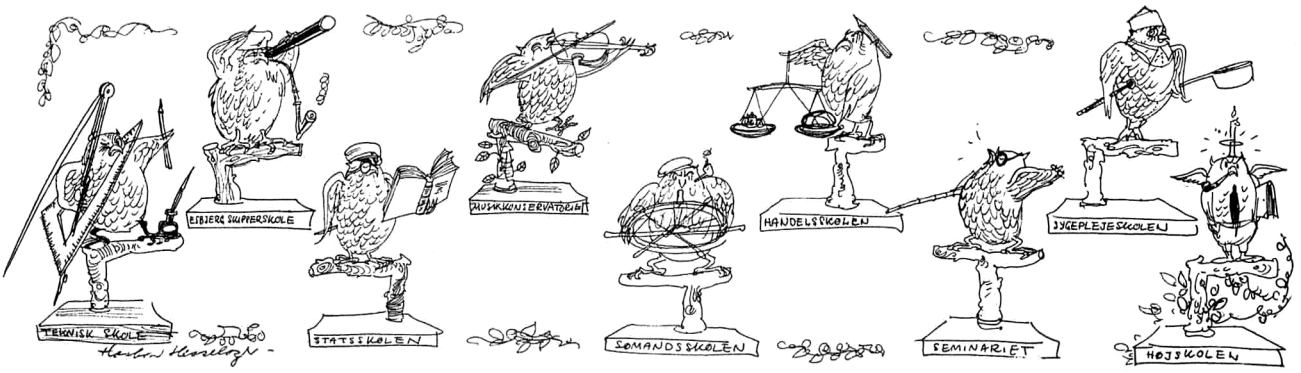
Skolens kursusvirksomhed iøvrigt består overvejende af 8 og 14 dages kursus. Hele sommeren igennem skifter faglige, politiske og kooperative kursus med gennemsnitlig 110 deltagere. I juli afholdes familiekursus, hvor far, mor og børn holder ferie på højskole samtidig med, at forældrene får mulighed for at deltage i 14 dages højskoleundervisning.

Sideløbende med vinterskolen afholder A. O. F. i samarbejde med Danmarks Erhvervsfond produktivitetskurser, på hvilke tillidsmænd får kendskab til samarbejdsproblemer, arbejdsstudier, produktivitetsfremmende lønsystemer m. v. Denne undervisning foregår hovedsagelig i arbejdsstudiebygningen, der er den første af sin art herhjemme.

Ud fra det synspunkt, at enhver skole må være i fortsat udvikling, har højskolens bestyrelse besluttet at indskrænke vinterskolen til 5 mdr. Derved bliver der plads til en ungdomslederuddannelse af 1½ mdr.s varighed. Desuden har skolen — som noget helt nyt — fået til opgave at tilrettelægge en 3 mdr.s undervisning for unge fagforeningsledere fra udviklingslandene og at gennemføre et 5 ugers kursus om »Pressen — dens opgaver og ansvar«.

For at kunne klare den mere omfattende virksomhed er man i gang med at opføre bl. a. en ny undervisningsbygning indeholdende en konferencesal, der med henblik på undervisningen af kursister fra udviklingslandene bliver udstyret med simultananlæg, der muliggør en samtidig oversættelse af foredrag m. v. til andre sprog, et fysiklokale med særligt materiel til demonstration af atomfysikkens problemer m. v.

Men selv om kravene til undervisningen ændres, er Esbjerg Højskole dog stadig den samme: en arbejderhøjskole, der søger at leve op til begge led i sit navn ved at lægge arbejderbevægelsens og den enkelte arbejders problemer ind i en egentlig højskoleundervisning med en bred almen orientering og en helt fri meningsudveksling.

DISTRIKTSLÆGEN
reparerede Sukkertoppens gamle orgel

AF PALLE BRANDT

Den 25. april i år var der gæster til stede under byrådets ordinære møde — kommet langvejs fra, og dog landsmænd. Det var tre repræsentanter for Sukkertoppen, kommunalbestyrelsesmedlem Alibak Josefsen — der også er formand for den grønlandske fiskeriforening — kæmner Helge Knudsen og folketingsmand Nikolaj Rosing, født i Sukkertoppen og valgt som Sydgrønlands repræsentant på Christiansborg.

Anledningen til de tre grønlandske gæsters tilstedeværelse var at finde i dagsordenens punkt ét: etablering af en broderskabsforbindelse mellem Esbjerg og Sukkertoppen. Vedtagelsen skete let og smertefrit efter hjertelige ord fra de to byers repræsentanter, og resultatet af mødet blev i første omgang, at kontakten blev knyttet. Den er endnu spinkel. Hjertelige ord gør det ikke alene, men realiteter vil snart følge, bl. a. gennem oprettelsen af en Grønlands-forening i Esbjerg, udveksling af dansk og grønlandsk ungdom, gensidig orientering om hinanden og hinandens problemer i skolerne o.s.v. Dette arbejde skal begynde i vinter, og det skulle gerne give sig praktiske udslag — i begge byer.

*

Sukkertoppen hedder på grønlandsk Manîtsok — hvilket betyder det ujævne. Den blev grundlagt i 1755 på det sted, hvor udstedet Kangâmiut nu ligger, men flyttedes i 1781 til den nuværende beliggenhed, hvor man mente, at erhvervsmulighederne skulle være bedre. Det grønlandske stednavn dækker godt. Sukkertoppen er nemlig oprindelig anlagt på en del småøer og tanger i en lille bugt, men sprængninger og udfyldningsarbejder i de seneste år har i høj grad været medvirkende til at fjerne en del af ujævnhederne.

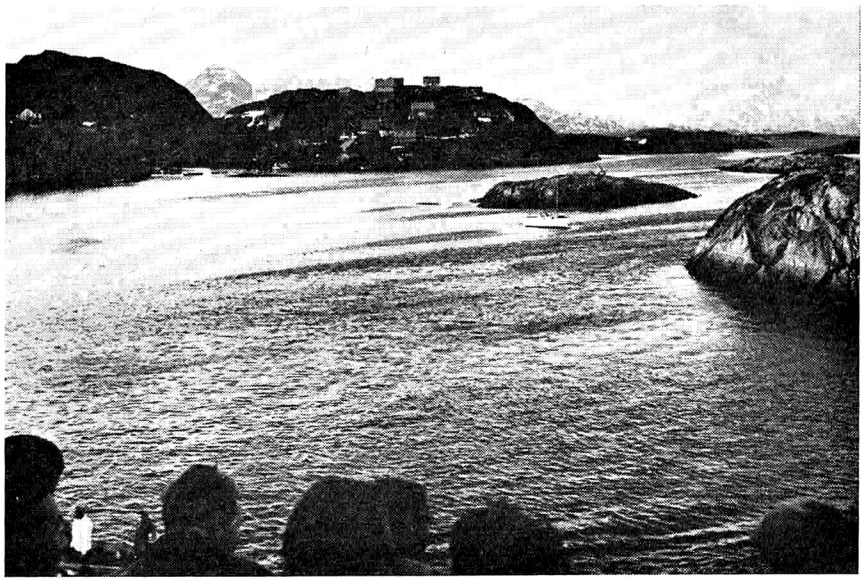
Esbjergs grønlandske broderskabsby rummer stadig gammeldags hygge, men er ved at udvikle sig til et moderne industrisamfund – baseret på fiskeriet

Esbjergs broderskabsby ligger ved vestkysten ud mod Davis-strædet på omtrent 65 grader nordlig bredde og 53 grader vestlig længde — næsten midtvejs mellem Godthaab og Holsteinsborg. Den ligger lige syd for Polarkredsen — hvilket vil sige, at man i Sukkertoppen hverken kender til midnatssol eller polarmørke. Ved midsommertid varer »natten« kun en times tid — et kort mellemspil mellem solnedgang og solopgang — og ved juletid dukker solen op i syd en times tid midt på dagen. Men sneen ligger som et lysende tæppe og er med til at sprede vintermørket i døgnets øvrige timer.

*

For 100 år siden boede der i hele Sukkertoppen distrikt kun ca. 700 mennesker — i dag er tallet godt 2500, hvoraf ca. to trediedele bor i selve byen. I tidligere tider var hovederhvervet sælfangst og ind imellem lidt hvalfangst, der blev drevet fra åbne både. Også fuglejagten var af betydning for den daglige husholdning, men fiskeri som erhverv kendtes ikke. Her som andre steder i Grønland er dette forhold totalt ændret — hovedsagelig som en følge af klimaændringen, der begyndte for et halvt århundrede siden. Temperaturen er steget både i luften og i vandet, sælernes antal er taget stærkt af, men til gengæld har den grønlandske vestkyst — i fjordene og på bankerne — fået sin egen torskebestand, og *den,* sammen med rige havkatte-felter, er grundlaget for det moderne Sukkertoppen, der vokser frem i disse år, efterhånden som det gamle viger for udviklingen.

Til en begyndelse groede torskefiskeriet frem på basis af saltfisk-produktionen, men efter at direktør Claus Sørensen og Det grønlandske Fiskerikompagni havde bygget en filetfabrik i Sukkertoppen, åbnedes helt andre og større muligheder. Fiskeriet blev et helårserhverv, og ligesom de grønlandske fiskere mange steder bygger videre på de erfaringer med bundgarn, som Chr. Venø og andre Esbjergfiskere betalte dyrt for at erhverve omkring 1950, således bygger sukkertopperne videre på Claus Sørensens fabrik, efter at den blev overtaget af staten. Fra nogle få motorbåde er Sukkertoppens flåde nu oppe på et halvt hundrede fartøjer, hvoraf de største

Indsejlingen til Sukkertoppen. – Ved de små øer skal den nye havn bygges.

er som de kuttere, vi kender i Esbjerg, og fiskerne har hele tiden været så meget foran i produktion og udvikling, at fabriksanlæggene i land ikke kunne følge med. Tilførslerne måtte jævnligt rationeres og fiskeriet ligge stille nogle dage. Produktionskapaciteten var indtil fornylig 25.000—30.000 pounds filet'er i døgnet, og det var ofte for lidt.

I løbet af denne sommer er der rådet bod på dette forhold. Uden egentlig udvidelse af anlægget, men ved etablering af et fileteringsanlæg og en ny kontaktfryser er kapaciteten sat op til 45.000—50.000 pounds filet'er i døgnet — alt efter pakningernes art. Fileteringsanlægget har en kapacitet på 50 tons råfisk i løbet af 16 timer, og den nye kontaktfrysers kapacitet er på ca. 20.000 pounds pr. døgn. Samtidig er der udført en del forbedringer i fiskemelsanlægget for at spare arbejdskraft og opnå en bedre brændselsøkonomi, og der er ialt i disse anlæg i sommer investeret ca. en kvart mill. kr.

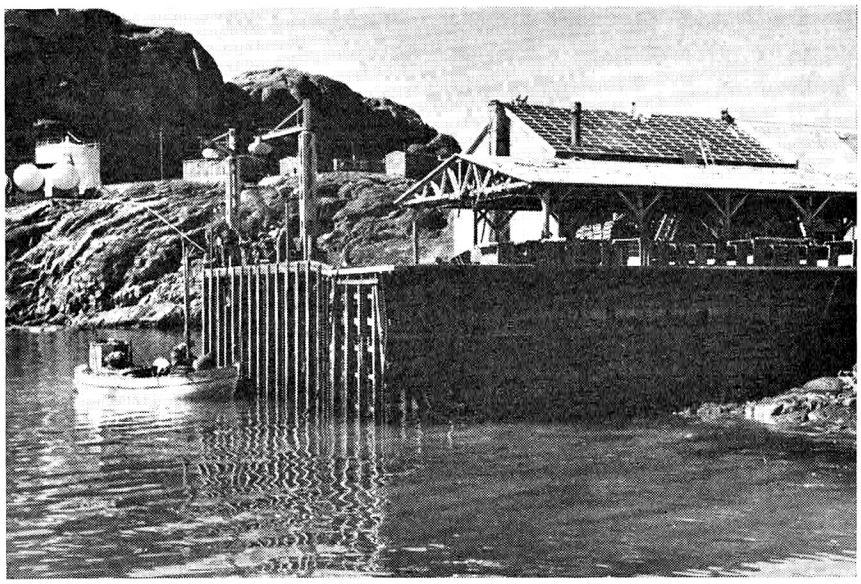
*

Der har i det hele taget været livlig aktivitet i Sukkertoppen i sommer. Det voksende fiskeri med de deraf følgende gode indtægter både til fiskerne og de mange, der er beskæftiget i land, skabte en overgang midt i 50'erne en veritabel folkevandring mod Sukkertoppen. Det rygtedes, at her kunne man tjene en ordentlig dagløn, og så mange ønskede at prøve lykken, at kommunalbestyrelsen og centraladministrationen enedes om at standse for tilflytning, fordi industrianlæg og boligkapacitet slet ikke kunne følge med. Ligesom tilførslerne af fisk har også tilflytningen af nye beboere måttet rationeres, for at myndighederne kunne vinde med i udviklingen.

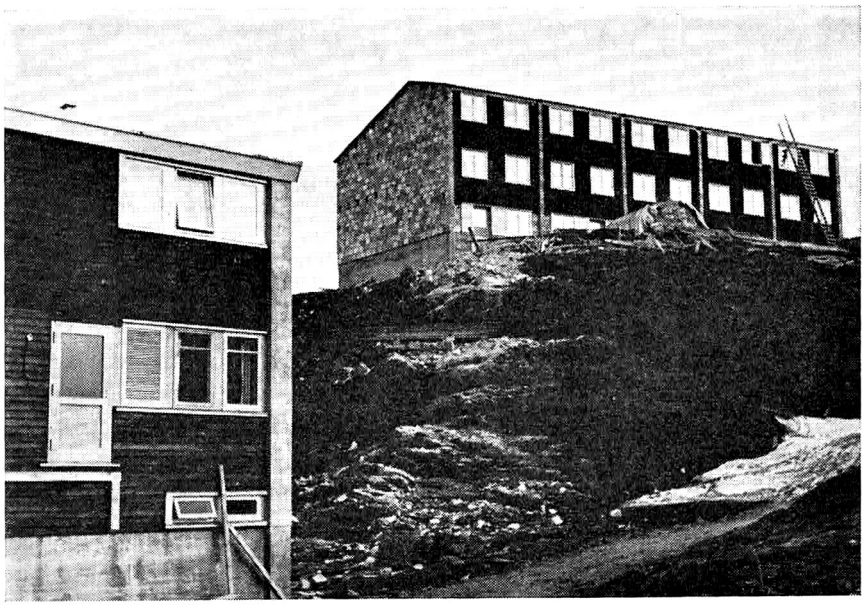
Der blev lagt en byplan for Sukkertoppens udbygning, og denne plan er man i fuld gang med at føre ud i livet. Strejkerne i Danmark i foråret var lige ved at forsinke denne sommers arbejder et helt år, men heldigvis blev de afblæst så betids, at anlægsarbejderne har kunnet gennemføres næsten efter planen.

Ikke mindre end fire havneanlæg er under bygning i Grønland i år. I Jakobshavn bliver atlantkajen færdiggjort, i Frederikshaab bygges ligeledes en kaj til de atlantgående fartøjer, i Godthaab sprænges der til fiskerikajen, og endelig er man i Sukkertoppen begyndt på det nye store havneanlæg med atlantkaj. På grund af pladsmangelen i Sukkertoppen bygges kajanlægget ved den såkaldte Hundeø inde i byens naturlige havn. På øen anlægges pakhuse, og den forbindes med den bagved liggende ø med en 40 meter lang bro. Her skal opføres fiskerikaj og industrianlæg — og det hele forbindes med resten af byen med en lang dæmning, der lægges hen over nogle skær. Anlæggene ventes færdige til brug i 1964-65, og med de nuværende priser vil omkostningerne blive 5,7 mill. kr.

Inde i byen har man bygget videre på det nye, store skolekompleks. Grønland er rigt på børn, og der er behov for mange skoler og mange lærere i disse år. Den nye skole gør det muligt at sanere de gamle skolebygninger, og derved har man fået frigjort en fjeldknold i den centrale del af byen til almindelig boligbebyggelse. Planen er på denne knold at bygge 1-etages rækkehuse, et 2-etages butikshus med

Fiskerikajen med et hjørne af hallen, hvor fisken indvejes og slagtes.

Moderne etagehuse og rækkehuse afløser de gamle dårlige boliger i hurtigt tempo.

lejligheder på første sal samt 4-etagers boligblokke med ialt 70 lejligheder — alle på 2 værelser med kammer, spisekøkken og badeværelse. Husene opvarmes med et varmtluftanlæg, der er elkomfur i køkkenerne, og i kælderen under rækkehusene indrettes vaskerum, tørrerum og pulterrum. I foråret blev to punkthuse bygget færdig, og i sommer har man støbt grunden til et tredie — der er bygget 8 rækkehuse, og man er gået i gang med at anlægge en ny fodboldbane, fordi den nuværende er oversvømmet ved højvande — hvilket jo ikke virker befordrende for spillet. Der er bevilget 50.000 kr. til dette formål, men det er en forudsætning, at sportsklubbens medlemmer selv yder en betydelig arbejdsindsats.

*

Dette er i det væsentlige, hvad der er sket af nyt i Sukkertoppen i sommeren 1961 — på det bygningsmæssige område. Men midt i roderiet, med sprængningerne drønende mellem fjeldene, med snerrende bull-dozers og lastbiler om benene og med besøgende af mange kategorier har sukkertopperne klaret sig gennem hverdagen og skaffet det daglige udkomme.

Det er svært med få ord at beskrive dagligdagen i en grønlandsk by i udvikling. Af sommerens aktivitet og af det, der bygges, vil man imidlertid forstå, at tidligere tiders romantiske skildringer af grønlandske byer med de maleriske, primitive træ- eller tørvemurshytter omgivet af fjelde og stilhed ikke passer længere. Den såkaldte civilisation har fundet vej til Grønland, og ikke mindst til Esbjergs broderskabsby, som har lagt sig i spidsen af *de* vestgrønlandske byer, der baserer fremtiden på fiskeriet. Borte er den primitive hygge — borte er stilheden og freden. Men borte er også i stor udstrækning nøden og fattigdommen, snavset og tuberkulosen, som tidligere prægede det grønlandske samfund. Grønlænderne har selv foretrukket at ofre romantikken og få realiteter i stedet — og det er kun godt det samme.

Søger man romantik og stilhed, kan det forøvrigt stadig findes i rigt mål — om ikke i byen, så dog i dens omegn. Og da omegnen er omtrent på størrelse med hele Danmark, er der plads også for ensomheden, hvis man søger den. Man kan sejle over til Søndre Isortokfjord, der er 80 kilometer dyb og et yndet mål for jægere og fiskere. Man kan sejle nordpå til Sermilia-fjorden og de 30 km ind til bunden, hvor man kan gå klods op til en 2 kilometer bred isbræ, der nu er gået i stå og derfor ikke længere er farlig. Man kan også besøge Sukkertoppens vartegn, det 577 meter høje Pattefjeld, eller man kan bare trave rundt i den storslåede natur i byens nærmeste omegn. Man skal ikke mere end en halv kilometer væk fra den yderste bebyggelse, før man føler sig helt alene i verden.

*

Den primitive hygge i byerne er der nok ikke mange, der savner — og hygge kan man stadig finde. Den afspejler sig bl. a. i Sukkertoppen Avis, »Meteore« — midt iblandt de lokale nyheder og de daglige småkævlerier om stort og småt — navnlig småt. Næsten hver by i Grønland har i dag sin egen avis — redigeret af grønlænderne selv eller af grønlændere og danskere i fællesskab. Sukkertoppen Avis er en af de største — og bedst redigerede.

»Meteore« fortæller, hvordan Sukkertoppens distriktslæge Simmelsgaard fik en noget ejendommelig patient under behandling. Patienten var kirkens gamle harmonium, som i længere tid havde lidt af åndenød, og da det til sidst var ved at udstøde sit sidste suk, tilkaldte man lægen, som fik det astmatiske instrument under behandling hjemme i lægeboligen.

Gennem mange og besværlige operative indgreb fik dr. Simmelsgaard set alle de ædlere dele efter og rettet de værste fejl, og samtidig lettede den håndsnilde doktormand bælgetræderen i hans arbejde fremover. Det skete ved at udstyre instrumentet med en kunstig lunge i form af en gammel støvsuger. Den fungerer til alles tilfredshed, og menigheden kan igen med glæde samles om det gamle harmonium i Sukkertoppens hyggelige kirke.

Nok har civilisationen holdt sit indtog, og nok er man også i Sukkertoppen i dag omgivet af alskens teknik. Men der er i dag som før behov for, at man hjælper hinanden — og det er kun godt. Det fortæller også lidt om samfundet og de mennesker, der bebor det, at distriktslægen går i gang med at reparere kirkens orgel. Hvad tror De, en dansk kreds- eller amtslæge ville sige til at blive tilkaldt til sådan en patient?

Befolkningen i Esbjerg i de kommende år

I artiklen Befolkningen i Esbjerg i dette tidsskrifts sidste nr. (maj 1961) er omtalt, hvorledes Esbjergs befolkning fordeler sig på køn og alder, og i hvilke henseender den er forskellig fra de ældre større købstæders befolkninger.

I denne artikel redegøres for nogle beregninger vedrørende befolkningens udvikling i 1960-80. Udviklingen i denne periode er selvsagt nøje forbundet med de nuværende befolkningsforhold, og beregningerne er derfor bl. a. baseret på de oplysninger om befolkningens sammensætning, som er omtalt i artiklen i sidste nr.

Det må understreges, at der er tale om beregninger og ikke om forudsigelser. Ingen kan forudse, hvorledes fremtiden vil blive, og hvor stor en befolkning vil være på et bestemt tidspunkt, men det kan beregnes, hvor stor en befolkning vil blive, *hvis* fødsels- og dødelighedshyppighederne forbliver uforandrede eller ændrer sig på nærmere præciserede måder, og *hvis* til- og fraflytningerne udgør et nærmere bestemt antal personer, der er fordelt på køn og alder på en nærmere præciseret måde. Hvorvidt de beregnede folketal vil komme til at svare til den faktiske udvikling, vil afhænge af, om forudsætningerne med hensyn til fødsels- og dødelighedshyppighederne samt vandringerne er heldigt valgt.

Grundlaget for beregningerne.

a. *Fødselshyppigheden i de kommende år.*

I den forrige artikel nævntes, at fødselshyppigheden i Esbjerg er højere end gennemsnittet for hele landet. Dette skyldes formentlig først og fremmest, at der i Esbjerg er forholdsvis mange gifte kvinder, hvilket sikkert er en følge af, at der i Esbjerg er en nøje balance mellem antallet af kvinder og mænd i alderen 15—49 år. Der kan antageligt gås ud fra, at disse forhold vil forblive uændrede i en længere periode, eller at de kun langsomt vil ændres, og det er derfor sandsynligt, at fødselshyppigheden også i de kommende år vil blive forholdsvis høj i Esbjerg. Ved beregningerne er derfor forudsat, at fødselshyppigheden, der i 1951-57 var 8 % højere end gennemsnittet for hele landet, vil forblive uforandret i de kommende år (samlet frugtbarhed 2.556 + 8 % = 2.760, jfr. evt. Statistisk Årbogs definition af dette begreb).

I denne forbindelse bemærkes, at før sidste krig indtraf der aldrig pludselige og betydelige ændringer i fødselshyppigheden, og at man derfor gik ud fra, at beregningerne vedrørende fremtidige fødselstal var ret pålidelige. I 1941 begyndte fødselshyppigheden imidlertid at stige stærkt (»de store årgange«). Fødselshyppigheden kulminerede i 1945 og 1946, hvorefter et fald indtrådte, men den er dog stadig væsentligt højere end før krigen. Disse ændringer, der måske kun kan forklares med det noget upræcise udtryk mentalitetsændringer, må selvsagt medføre, at man må udtale sig mindre sikkert med hensyn til beregnede fødselstal.

b. *Dødeligheden i de kommende år.*

I mange år har dødeligheden været nedadgående, hvilket bl. a. skyldes bedre hygiejne, bedre boligforhold, børnesundhedspleje og lægevidenskabens udvikling, herunder opdagelsen af de nye antibiotica m. v. Da disse forhold også vil påvirke dødeligheden i fremtiden, burde der egentlig regnes med en dødelighed lavere end den nuværende. En sådan fremgangsmåde er imidlertid af flere grunde uhensigtsmæssig, hvorfor der ved beregningerne er gået ud fra, at dødeligheden i de enkelte aldersklasser vil blive af samme størrelse som i 1951-55 (de nyeste offentliggjorte tal).

I denne forbindelse kan nævnes, at såvel stigende fødselshyppighed som faldende dødelighed medfører, at folketallet stiger, men at medens stigende fødselshyppighed medfører en forskydning mod de yngre aldersklasser, medfører faldende dødelighed en forskydning mod de ældre aldersklasser. Dette medfører — alt andet lige —, at så længe fødselshyppigheden i Esbjerg er større end i hele landet, og dødeligheden er den samme, vil Esbjerg have forholdsvis mange børn og unge mennesker og forholdsvis få ældre og gamle mennesker.

c. *Til- og fraflytningerne.*

Der flytter hvert år 3.500—4.000 til Esbjerg og 3.000—3.500 fra Esbjerg. Forskellen mellem disse store antal, nettotilflytningen, har i de sidste 30 år svinget mellem 1.405 og ÷ 436 (negativ nettotilflytning = nettofraflytning), d.v.s. at der er en forskel på over 1.800 mellem den største og den mindste nettotilflytning. Der er flere årsager til disse store udsving. Den vigtigste er beskæftigelsesforholdene, men også boligforholdene og andre forhold såsom uddannelsesmulighederne spiller en ikke ubetydelig rolle. Det må derfor anses for givet, at nettotilflytningernes størrelse først og fremmest vil afhænge af, om beskæftigelsesmulighederne bliver gode eller dårlige sammenlignet med beskæftigelsesmulighederne i andre dele af landet.

Det forhold, at byens erhvervsliv er meget kraftigt præget af fiskeri samt im- og eksport, kan få stor betydning for til- og fraflytningernes størrelse, idet der på grund af dette forhold kan komme en lavkonjunktur i Esbjerg på et tidspunkt, hvor de øvrige dele af landet har højkonjunktur. Dette var tilfældet i den første verdenskrig, da im- og eksport over Esbjerg havn var standset, og da fiskeriet endnu ikke var så udviklet, at der på grundlag af dette kunne skabes en forøgelse i beskæftigelsen svarende til den formindskelse, som standsningen af im- og eksport medførte. Resultatet blev, at folketallet i en kortere periode gik nedad. Den modsatte situation, hvor Esbjerg har højkonjunktur, medens de øvrige dele af landet har lavkonjunktur, kan naturligvis også tænkes at forekomme. I så fald vil der formentlig komme en stor nettotilflytning til Esbjerg.

Det mest usikre element i beregningerne vedrørende befolkningens udvikling er således utvivlsomt til- og fraflytningerne, hvorfor det synes hensigtsmæssigt at beregne udviklingen på grundlag af alternative forudsætninger vedrørende nettotilflytningen:

I. Det forudsættes, at til- og fraflytningerne opvejer hinanden, d.v.s. at de for hvert års vedkommende udgør samme antal, og at de er fordelt på samme måde på køn og alder.

II. Det forudsættes, at der kommer en nettotilflytning på 200 mænd og 200 kvinder pr. år, og at dette tilflytningsoverskud er jævnt fordelt på aldersgrupperne 15—34 år. En nettotilflytning af denne størrelse og denne fordeling på køn og alder svarer temmeligt nøje til nettotilflytningen i årene 1958 og 1959, i hvilke nettotilflytningen var større end i noget andet år efter krigen.

Den beregnede befolkningsudvikling.

På grundlag af de omtalte forudsætninger er folketallets udvikling indtil 1. januar 1980 beregnet.

Tabel 1 viser, at kommer der ingen nettotilflytning, vil folketallet være godt 60.000 i 1968 og knap 70.000 i 1980, d.v.s. 27 % større end i 1960.

Tabel 2 viser, at kommer der en nettotilflytning på 400 årligt som omtalt foran, vil folketallet være 60.000 allerede i 1965, og at det i 1980 vil være knap 81.000, d.v.s. 48 % større end i 1960.

Tabel 3 viser, hvorledes antallet af personer i hver 10-års aldersklasse vil ændre sig, idet antallet i 1960 er sat lig 100. De største stigninger findes i de ældste aldersklasser. Antallet af personer på 70 år og derover vil blive fordoblet, medens antallet af personer i alderen 60—69 år vil blive forøget med 47 %. For disse aldersklassers vedkommende er den beregnede udvikling uafhængig af nettotilflytningens størrelse, idet det er forudsat, at en eventuel nettotilflytning vil bestå af 15—34-årige, d.v.s. udelukkende af personer, som i 1980 vil være under 55 år.

Tabellen viser i øvrigt, at inden for den periode, beregningerne vedrører, vil en nettotilflytning af den omtalte

Tabel 1. **Folketallets udvikling, hvis nettotilflytningen er 0. (Forudsætning I)**

	1960	1962	1964	1966	1968	1970	1972	1974	1976	1978	1980
0— 9 år	10.220	10.360	10.570	10.780	11.100	11.540	11.960	12.340	12.670	12.900	13.080
10—19 »	10.120	10.360	10.410	10.300	10.130	10.160	10.300	10.520	10.650	11.040	11.490
20—29 »	7.630	7.850	8.300	9.020	9.680	10.040	10.280	10.330	10.220	10.050	10.080
30—39 »	7.750	7.530	7.430	7.370	7.420	7.540	7.760	8.200	8.910	9.570	9.920
40—49 »	6.820	7.130	7.360	7.500	7.610	7.580	7.360	7.260	7.200	7.250	7.370
50—59 »	5.880	6.050	6.150	6.250	6.330	6.460	6.760	6.970	7.100	7.200	7.160
60—69 »	3.830	4.120	4.430	4.640	4.870	5.140	5.280	5.360	5.440	5.500	5.620
70—79 »	1.820	2.010	2.100	2.290	2.480	2.650	2.870	3.070	3.210	3.370	3.550
80 og derover	480	520	590	640	680	720	790	840	920	990	1.050
I alt ...	54.550	55.930	57.340	58.790	60.300	61.830	63.360	64.890	66.320	67.870	69.320

Tabel 2. **Folketallets udvikling, hvis nettotilflytningen er 400 pr. år. (Forudsætning II)**

	1960	1962	1964	1966	1968	1970	1972	1974	1976	1978	1980
0— 9 år	10.220	10.420	10.790	11.250	11.890	12.720	13.520	14.240	14.850	15.320	15.660
10—19 »	10.120	10.540	10.690	10.600	10.430	10.460	10.670	11.040	11.410	12.130	12.960
20—29 »	7.630	8.250	9.100	10.210	11.220	11.830	12.260	12.400	12.320	12.140	12.180
30—39 »	7.750	7.750	7.950	8.260	8.710	9.220	9.840	10.680	11.780	12.770	13.370
40—49 »	6.820	7.130	7.360	7.560	7.670	7.780	7.780	7.980	8.280	8.720	9.210
50—59 »	5.880	6.050	6.150	6.250	6.330	6.460	6.750	6.960	7.090	7.250	7.360
60—69 »	3.830	4.130	4.430	4.640	4.870	5.140	5.280	5.360	5.440	5.500	5.630
70—79 »	1.820	2.010	2.100	2.290	2.480	2.650	2.870	3.070	3.210	3.370	3.550
80 og derover	480	520	590	640	680	720	790	840	920	990	1.050
I alt ...	54.550	56.800	59.160	61.700	64.280	66.980	69.760	72.570	75.300	78.190	80.970

Tabel 3.

		Forudsætning I: Nettotilflytning 0 pr. år		Forudsætning II: Nettotilflytning 400 pr. år	
	1960	1970	1980	1970	1980
0— 9 år	100	113	128	124	153
10—19 »	100	100	114	103	128
20—29 »	100	132	132	155	160
30—39 »	100	97	128	119	173
40—49 »	100	111	108	114	135
50—59 »	100	110	122	110	125
60—69 »	100	134	147	134	147
70—79 »	100	146	195	146	195
80 og derover	100	150	219	150	219
	100	113	127	123	148

Tabel 4.

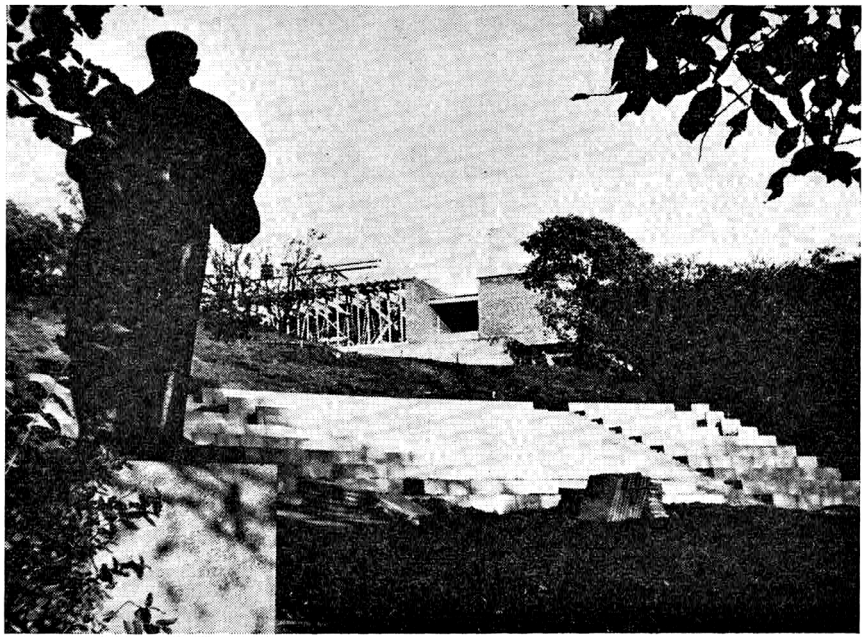
		Forudsætning I: Nettotilflytning 0 pr. år		Forudsætning II: Nettotilflytning 400 pr. år	
	1960	1970	1980	1970	1980
0— 9 år	18,7	18,7	18,9	19,0	19,3
10—19 »	18,6	16,4	16,6	15,6	16,0
20—29 »	14,0	16,2	14,6	17,7	15,0
30—39 »	14,2	12,2	14,3	13,8	16,5
40—49 »	12,5	12,3	10,6	11,6	11,4
50—59 »	10,8	10,4	10,3	9,6	9,1
60—69 »	7,0	8,3	8,1	7,7	7,0
70—79 »	3,3	4,3	5,1	3,9	4,4
80 og derover	0,9	1,2	1,5	1,1	1,3
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

art først og fremmest få indflydelse på antallet af personer i aldersklasserne 20—29 år, 30—39 år og 40—49 år, men at den også vil få en betydelig indflydelse på antallet af 0—9-årige og 10—19-årige.

Tabel 4 viser aldersfordelingen i 1960 og de beregnede aldersfordelinger i 1970 og 1980. Det fremgår af tabellerne, at aldersfordelingen i høj grad vil være påvirket af, om der kommer en nettotilflytning af den omtalte art (15—34-årige). Således vil antallet af ældre (60 år og derover) udgøre en forholdsvis mindre del af befolkningen, hvis der kommer en nettotilflytning, end det ellers ville udgøre. Tilsvarende vil de 20—49-årige og de 0—9-årige udgøre en større del af befolkningen, hvis der kommer en nettotilflytning, end de ellers ville udgøre.

Nettotilflytningens størrelse vil således få en meget væsentlig betydning for såvel folketallets størrelse som aldersfordelingen, og en stor nettotilflytning vil ligesom en stor fødselshyppighed medføre, at en forholdsvis stor del af befolkningen vil være unge, hvilket i flere henseender er en fordel for et bysamfund.

KUNSTPAVILLON I BYPARKEN

Mange esbjergensere kan sikkert huske, at der for mange år siden lå en pavillon i byparken. Nogle har måske endda savnet denne pavillon, hvorfra der var en god udsigt over havnen, havet og Fanø.

Der opføres nu, som billedet viser, en ny pavillon.

Det er ikke en pavillon i almindelig forstand, idet den foruden restaurationslokaler får lokaler til Esbjerg Kunstforenings store samling af moderne malerier og til Vestjydsk Musikkonservatoriums undervisning.

Det nye indslag i byens kulturelle liv vil blive nærmere omtalt i et følgende nummer af tidsskriftet.

Esbjerg centralbibliotek

Da Esbjerg centralbiblioteks nybygning blev indviet i 1927, havde byen ca. 30.000 indbyggere og biblioteket ca. 20.000 bind, og man regnede med, at der i den nye biblioteksbygning i en lang årrække ville være god plads. Med henblik på den mulighed, at det engang i fremtiden kunne blive nødvendigt at foretage en udvidelse, sikrede man sig dog et par mindre nabogrunde.

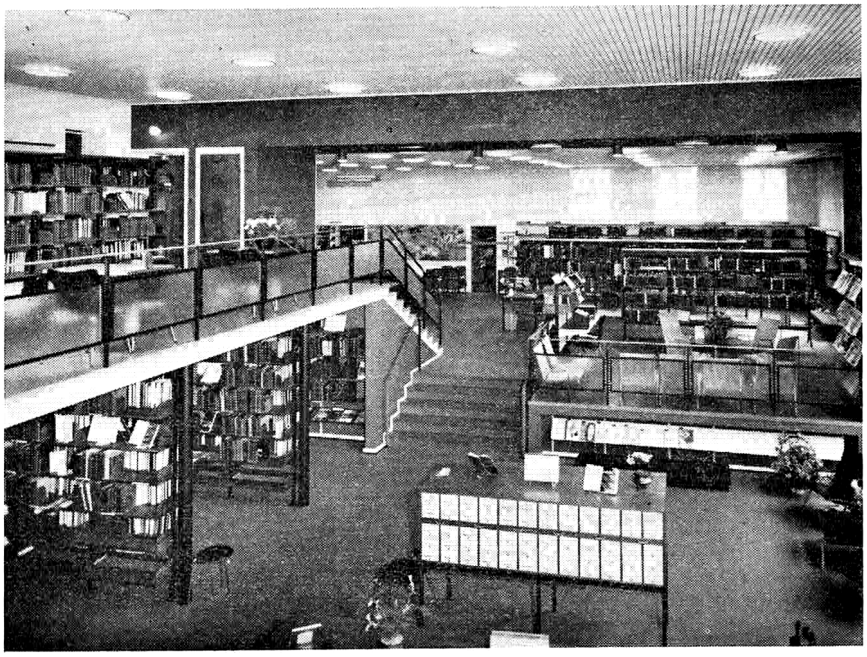
Siden 1927 er Esbjergs befolkning fordoblet, bibliotekets bogbestand er mere end firedoblet, og biblioteket er efterhånden i langt højere grad end i 1927 et kulturcentrum, hvor der afholdes møder, studiekredse, udstillinger m. v.

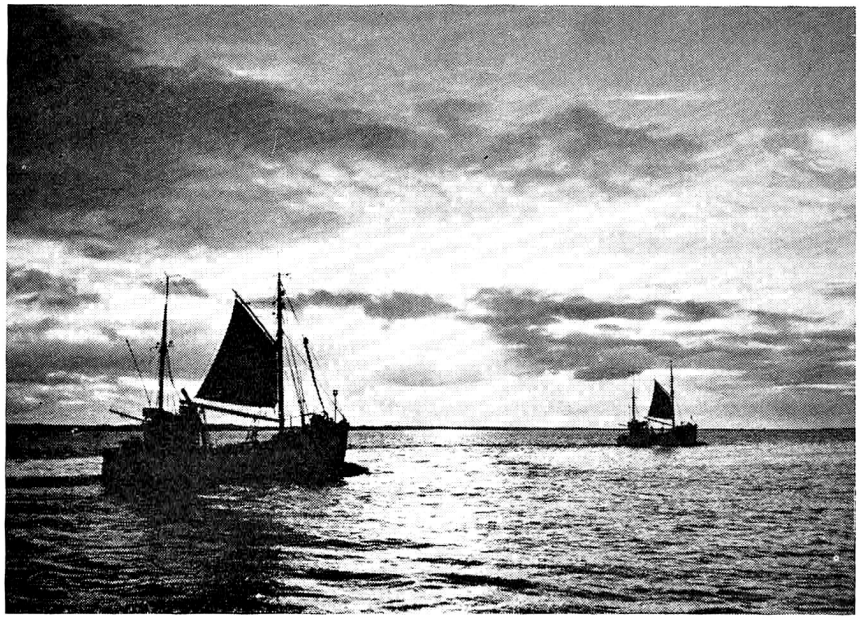
Det blev derfor nødvendigt at udvide langt hurtigere og i større omfang, end nogen havde forestillet sig. I 1946, d. v. s. mindre end 20 år efter indvielsen, tegnedes de første skitser til en udvidelse og ombygning af biblioteket. Mange forhold forsinkede imidlertid udvidelsen, men den er nu en realitet, således at bibliotekets etageareal er forøget fra 800 m² til 2.600 m², d. v. s. mere end tredoblet. Dette store areal er tilmed udnyttet særdeles rationelt.

Biblioteket rummer nu foruden voksen- og børnebibliotek, studiekredsværelser, foredragssale, kontorlokaler, personalefrokoststue med køkken og garderobe, ekspeditionslokaler, de nødvendige bogmagasiner m. v.

Med udvidelsen, der har kostet ca. 1,75 mill. kr. (incl. inventar), har Esbjerg fået et godt og tidssvarende bibliotek, og Sydvestjylland har fået et moderne centralbibliotek.

Vi skal dog — belært af erfaringerne — undlade at spå om, hvor længe det vil være stort nok.

Krisetider for Esbjergs fiskeri

Af direktør, cand. polit. Tage Sørensen

Det synes, som om havfiskeriet altid svinger frem og tilbage mellem gode og dårlige tider. Det så man før krigen, og det har gentaget sig siden. I 1950-51 kulminerede efterkrigstidens første krise, og i øjeblikket — 10 år efter — er vi inde i en ny.

Krisetider trods fremgang i det samlede danske fiskeris totaludbytte.

Hvis man ser på tallene i tabel 1 over de beløb, som fiskeriet i Danmark har fået udbetalt i førstehåndsværdi gennem de sidste 11 år, får man ikke indtryk af krisetilstand, for så vidt som der ikke har været tilbagegang i udbyttet, men tværtimod en stigende linie gennem hele perioden. Og for 1961 vil der antagelig blive en fremgang på ca. 10 % i forhold til 1960.

Alligevel er der dårlige tider for såvel havfiskeriet som for indvandsfiskeriet, hvor forholdene dog altid forekommer at være ringe på grund af permanent overfiskning. Sagen er den, at den totale fangstværdi holdes oppe og presses opad som følge af den store tilgang af kuttere i de senere år, men for den enkelte kutter er udbyttet faldet.

Tabel 1.

År	Danmarks-fiskeriudb. (Inklusive dambrugs-ørreder) Førstehånds-værdi Mill. kr.	Førstehånds-værdi af fisk landet af danske både i Esbjerg 1.000 kr.	Førstehånds-værdi af fisk landet af Esbjerg-både i England 1.000 kr.
1950	168	20.566	11.200
1951	188	28.269	11.000
1952	202	26.817	9.200
1953	211	30.938	12.400
1954	221	36.785	9.700
1955	251	46.538	8.900
1956	265	51.955	9.500
1957	290	58.098	10.000
1958	337	75.487	5.300
1959	370	80.392	4.800
1960	377	60.565	9.100

1960 et tilbagegangsår for Esbjerg.

Ser vi særligt på forholdene i Esbjerg — og det er dem, der interesserer os i denne forbindelse — viser tabellen en stadig stigning i landingerne indtil 1960, hvor der var en yderst følelig tilbagegang på 20 mill. kr., men dog samtidig en fremgang i landingerne i England på godt 4 mill. kr.

Ganske vist dækker tallene ikke de i Esbjerg hjemmehørende fartøjers fiskeri, for så vidt som de dels inkluderer andre danske bådes landinger i Esbjerg, dels naturligvis ikke omfatter Esbjerg-fartøjernes landinger i andre havne. Der er her tale om et plus og et minus, som muligvis ophæver hinanden — når bortses fra de ikke uvæsentlige landinger i England, som er opført i sidste kolonne i tabellen.

Man ser, at medens landingerne i England — bortset fra 1958 og 59 — har ligget på nogenlunde samme niveau i perioden fra 1950, er der tale om flere hundrede procent stigning i værdien af landingerne i Esbjerg, nemlig fra 20 til 60 mill. kr., og i vægt er stigningen endnu større, fra 23.700 tons til 198.200 tons.

I 1958 og 59 var fiskeriet på England kun det halve af det sædvanlige.

Det viser sig gerne, at når fiskeriet på Esbjerg er godt, er interessen for direkte landinger i England ikke så stor — og omvendt.

I 1959 kulminerede højkonjunkturen. Ca. 555 kuttere hjemmehørende i Esbjerg.

Tallene i tabel 2 over den samlede fiskekuttertonnage hjemmehørende i Esbjerg afspejler også indirekte konjunkturudviklingen.

Tabel 2.

År	Kuttertonnage i Esbjerg (Br. reg. tons)
1950	16.800
1951	16.700
1952	15.900
1953	15.200
1954	14.500
1955	14.735
1956	15.126
1957	16.339
1958	17.349
1959	18.496
1960	21.735
1961	22.700

De dårlige tider i begyndelsen af halvtredserne medførte en tilbagegang i fiskekuttertonnagen indtil 1954 på ca. 2.000 tons, hvorefter udviklingen vendte, således at tabet var indvundet 3 år senere. I de derpå følgende to højkonjunkturår gik tonnagen op med 1.000 tons om året for derpå i 1960 at stige med ikke mindre end godt 3.000 tons og igen i 1961 med ca. 1.000 tons. Der er nu i Esbjerg hjemmehørende ca. 555 kuttere — hvoraf ca. 515 over 20 tons og 16 af dem stålkuttere — med en samlet tonnage på ikke mindre end knap 23.000 tons, altså ca. 36 % mere end i 1950. En fin fremgang — og en imponerende flåde! Hver tredie kutter i Danmark over 15 tons er hjemmehørende i Esbjerg.

Når fremgangen i tonnage blev størst i 1960, skønt de dårlige tider da var begyndt, er forklaringen naturligvis den, at fiskerne kontraherer om nybygninger i gode år, og idet skibsværfternes begrænsede kapacitet bevirker en udskydelse af leveringstiden, ser man, at store kutterleverancer finder sted, efter at dårlige tider har afløst gode.

Konsumfiskeriet konstant. Fremgangen alene på industrifiskeriet.

1958 og 59 var som nævnt højkonjunkturår for havfiskeriet. Landingsværdien for den i Esbjerg landede fisk steg fra 58 mill. kr. i 1957 til henholdsvis 75 og 80 mill. kr. i de to følgende år. Dog ser man af tabel 1, at direkte landinger i England i de to år halveredes fra 10 mill. kr. i 57 til ca. 5 mill. kr. Når derfor konsumfiskeriet fra Esbjerg viste en stigning i 1958 og 59 på ca. 3—4.000 tons i forhold til 1957, se hosstående tabel 3, er der faktisk i disse år i det væsentlige blot tale om en flytning af konsumfiskeri på engelske havne til konsumfiskeri på Esbjerg. Det ser ud til, at det samlede konsumfiskeri af Esbjerg-både i de sidste 10 år har ligget nogenlunde konstant i vægtmæssig henseende, medens hele fremgangen falder på industrifiskeriet — fra ca. 5.000 tons i 1950 til ca. 217.000 tons i kulminationsåret 1959.

(Når der i tabel 3 ikke vises tal for værdiudbyttet af henholdsvis konsum- og industrifiskeriet, skyldes det mangler i det statistiske materiale, idet industrifiskeriet siden 1955 ikke fremgår af Fiskeriberetningens statistikker, men er indeholdt i rubrikker, der også omfatter konsumfisk. De angivne tonnagetal for konsum- og industrifiskeriet fremkommer på den måde, at industrifiskeriets vægtudbytte, som er kendt med nogenlunde nøjagtighed, fratrækkes det samlede landede vægtudbytte, hvorved vi får et cirkatal for såvel konsum- som industrifiskeriet).

Tabel 3.

År	Vægt af fisk landet af danske både i Esbjerg	
	Konsumfisk 1.000 kg	Industrifisk 1.000 kg
1948	18.363	1.300
1949	15.398	2.800
1950	18.273	5.400
1951	19.956	31.500
1952	20.986	32.000
1953	18.158	56.100
1954	17.476	76.487
1955	ca. 20.030	ca. 100.000
1956	» 19.643	» 135.000
1957	» 20.215	» 154.000
1958	» 22.898	» 191.000
1959	» 23.943	» 217.000
1960	» 24.169	» 174.000

Udviklingen i Peru standsede fremgangen.

Ikke alene nåede kvantum'et rekordhøjde i 1958-59, det samme gjorde prisen på sildemel, som steg så højt som til 1,40 kr. pr. kg. Sammenspillet mellem store mængder og høje sildemelspriser, der igen betingede store råvarepriser, skabte højkonjunkturen.

555 kuttere er hjemmehørende i Esbjerg.

Imidlertid var der i det fjerne land Peru en udvikling i gang, som skete med en så eksplosionsagtig hast, at rent faktisk ingen var i stand til at vurdere dens følger. Da forholdet, som vist i det foregående, er det, at næsten hele fremgangen i Esbjergs fiskeri skyldes industrifiskeriet, og da krisen i havfiskeriet så ganske overvejende er forårsaget af udviklingen af industrifiskeriet i Peru, kunne det vel være af interesse at belyse denne med bl. a. nogle tørre, men særdeles illustrerende tal.

Fiskeriet i Peru var indtil 1939 ubetydeligt med en fiskefangst af 5.000 tons, der konsumeredes af landets egen befolkning. Under krigsårene blev interessen rettet mod de rige fiskeforekomster ud for kysten af Peru, bl. a. som følge af søgning efter råvarer til fremstilling af vitaminolie, og 1940-45 steg fiskefangsten til ca. 33.000 tons, hvoraf en del eksporteredes. Udviklingen fortsattes, og i 1950 var fiskefangsten kommet op på ca. 83.000 tons. Samme år begyndte så småt fiskeriet efter en sildelignende fisk (»Anchoveta«) til fiskemelsfabrikation (normal voksen størrelse 12 cm, vægt 20 g og fedtindhold 2-8 %). Medens konsumfiskeriet fremefter udviklede sig med en pæn fremgang, blev anchoveta-fiskeriet efterhånden kolossalt.

Tabel 4.

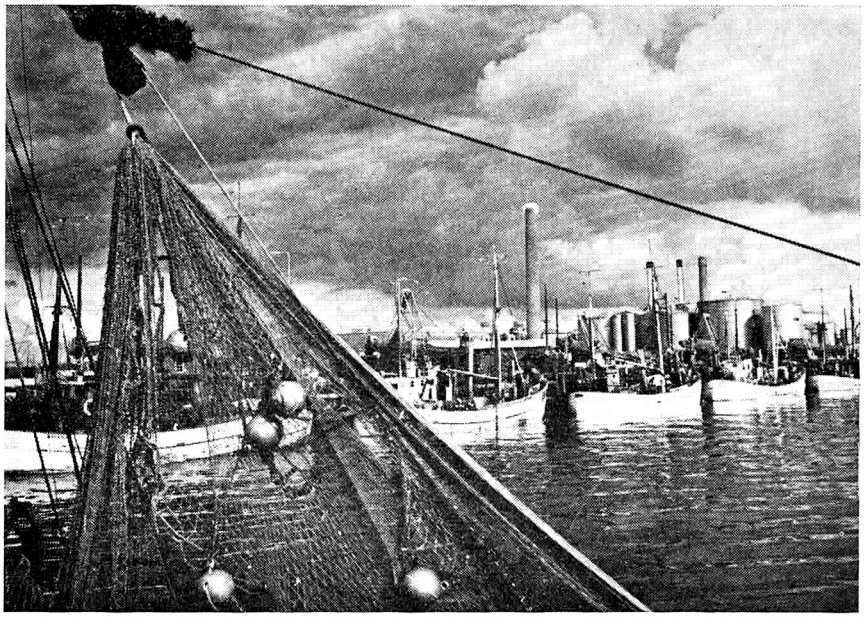
År	Peru		
	Fangst af anchovetas 1.000 kg	Fiskemelsproduktion 1.000 kg	Eksport af fiskemel 1.000 kg
1948	.....	.....	675
1950	.....	.....	3.741
1952	15.950	ca. 10.000	9.096
1954	43.028	16.500	14.040
1956	118.726	31.000	27.791
1957	325.623	64.500	61.644
1958	737.019	126.900	105.776
1959	ca. 2.000.000	332.000	ca. 300.000
1960	.....	ca. 560.000	» 530.000
1961	.....	» 800.000	» 770.000

Man vil af tabel 4 se, at i de første 8 år af 1950'erne var produktionsstigningen for Peru-mel betydelig, men dog kun af en sådan størrelsesorden, at den kunne absorberes af verdensmarkedet uden større forstyrrelse. Men i løbet af 1959 skete der en forøgelse af årsproduktionen fra 126.900 i 58 til 332.000 tons. Danmarks produktion det samme år var 73.000 tons, forøvrigt den foreløbig største produktion af fiskemel, vi har haft.

Sildemelsprisen halveredes fra 1959 til 1960.

I eftersommeren 1959 begyndte fiskemelspriserne herhjemme at give efter, og fra et prisniveau af 1,35—1,40 kr. pr. kg dansk mel nåede man gradvis ned til en så lav notering som 0,68 kr. pr. kg i sommeren 60, altså en halvering af prisen på mindre end et år! Når det gik så galt, skyldtes det — foruden forbrugernes manglende evne til hurtig tilpasning til lave fiskemelspriser — også et overraskende stort tobisfiskeri i sommeren 60. Lagrene af mel voksede så stærkt, at de danske fabrikker nødsagedes til at sælge bedst muligt. — Da panikken var ovre, gik priserne langsomt op igen — trods en ny rekordproduktion i Peru på ca. 560.000 tons.

I løbet af 1960 udfoldedes stærke bestræbelser på internationalt plan for at få fiskemelsproduktionen — og dermed forventelig prisniveauet — under kontrol. I september gik det peruvianske fiskemelskonsortium ind i en aftale med de store fiskemelseksporterende lande Norge, Sydafrika og Angola, hvorefter der lagdes loft over eksporten, for Perus vedkommende aftaltes et maksimum på 600.000 tons. I december ratificeredes aftalen af regeringen i Peru, men det er almindelig forventet, at eksporten fra Peru i år bliver så formidabel som ca. 770.000 tons, hvordan det så end kan forenes med aftalen!

I 4. bassin landes kun industrifisk.

Verdensproduktionen af fiskemel.

I tabel 5 ses verdensproduktionen af fiskemel i 1959 og 60. Den totale verdensproduktion i 1948 og 1958 var henholdsvis 579 og 1.374 tusinde tons.

Nogle af tallene for 1960 er cirkatal. — Man ser, at en del lande, bl. a. Danmark, havde tilbagegang under

Tabel 5.

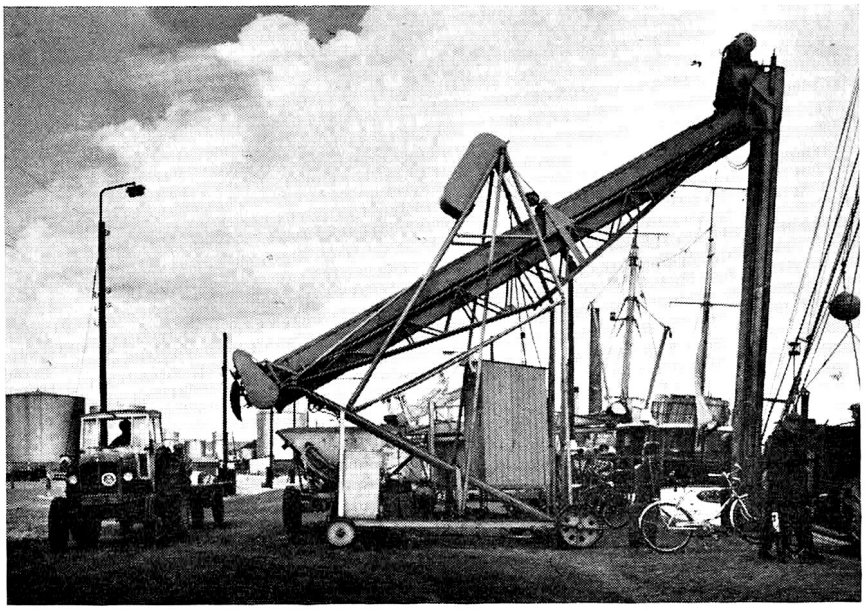
	1959 1.000 tons	1960 1.000 tons
Verden total fiskemelsproduktion	1.829	2.047
Angola	46	50
Belgien	6	6
Canada	70	30
Chile	30	43
Danmark	73	51
Frankrig	12	9
Vesttyskland	92	89
Island	67	54
Japan	257	311
Marokko	15	14
Holland	16	9
Norge	134	147
Peru	332	563
Sydvestafrika	57	51
Spanien	11	49
Sverige	6	5
Sydafrika	75	97
Britiske øer	80	75
USA	386	297
Rusland	63	63

indtryk af de lave priser, medens andre lande gik frem på trods af prisfaldet. I år, hvor priserne har rettet sig, er produktionen steget i de fleste lande, især — foruden i Peru — i Sydafrika, Island, Norge (trods total fiasko med storsildfiskeriet), Canada, Chile, Japan og USA. Verdensproduktionen af fiskemel vil i 1961 sikkert stige med mindst ca. 500.000 tons.

Nogen tilbagegang for Esbjergs industrifiskeri. Stabilisering af fiskemelsprisen. Ugunstige sildeoliepriser.

I Danmark forventes produktionen at blive af nogenlunde samme størrelse som sidste år. For Esbjerg gælder, at de første 8 måneder bragte en tilbagegang fra 150.000 tons til 120.000 tons industrifisk, men september i år var bedre end samme måned sidste år (fiskerstrejken!). Målt i penge er tilbagegangen mindre, kun 15 %.

Priserne på fiskemel har gennem de sidste måneder ligget på 1,05—1,08 kr. pr. kg, for så vidt forbavsende, som man kunne forvente meget små priser under en så stærkt stigende verdensproduktion. Men efter den første tilpasningsperiode viste efterspørgslen sig altså at være yderst elastisk, idet

Transportør til losning af industrifisk.

forbruget af det i sammenligning med andre proteinstoffer relativt billige fiskemel er steget sammen med produktionen.

Desværre har udviklingen for fiskeolie været ugunstig. Det vil føre for vidt at komme ind på en nærmere analyse. Blot dette, at et gennem flere år opretholdt prisniveau af 1,20—1,50 kr. pr. kg olie i det sidste års tid afløstes af faldende priser, i øjeblikket ca. 0,82 kr. pr. kg. Forskellige faktorer, såsom overproduktion af såvel fiskeolie som smør og vegetabilske olier i forbindelse med begrænsede aktuelle anvendelsesmuligheder for fiskeolie, har bevirket miseren.

Konsumfiskeriets stilling. Fremgang i fangstmængden.

En del »industrikuttere« er i løbet af 1960 og 61 gået over til konsumfiskeri, som da også viser stigning, idet der i de første 8 måneder af 61 er landet 17.700 tons til en værdi af 25,4 mill. kr. mod henholdsvis 15.000 tons og 22,6 mill. kr. for samme periode sidste år, altså en fremgang på små 3 mill. kr. i 8 måneder. Men der er altså betydelig flere om det.

Klager inden for konsumfiskeriet lyder især over ting som for små priser på små rødspætter og fællesopkøb fra fiskeeksportørernes side på auktionen. Fælles med industrifiskeriet klages der over mandskabsmangel, der bevirker, at et relativt betydeligt antal fartøjer ikke kan komme på fiskeri, og at mange både må sejle underbemandet, ja helt ned til to mands besætning. Dette er i sig selv en illustration af de sløje tider, et udtryk for, at der tjenes for lidt ved fiskeriet.

Et fiskeriøkonomisk driftsbureau savnes til at dokumentere rentabiliteten.

Hvor galt det er fat, kan ikke angives med eksakte tal, da materiale savnes. Inden for landbruget har man Landøkonomisk Driftsbureau, der hvert år publicerer landbrugets forrentning inden for de forskellige brugsstørrelser. Fiskeriministeriet forsøgte for nogle år siden gennem fiskeriorganisationerne at organisere en årlig indsamling af regnskaber, som skulle danne basis for udregning af forrentningsprocenten inden for forskellige kutterstørrelser. Bestræbelserne mislykkedes, men nu skal der forsøges igen, og da det er mere tiltrækkende at få konstateret dårlige fremfor gode tider, er interessen større denne gang. Hertil kommer, at det — efterhånden som bl. a. skatteväsenets fordringer er steget — er blevet almindeligt at overlade kutterregnskabernes pasning til særlige regnskabskontorer. Et samarbejde med disse vil lette fremskaffelsen af det ønskede materiale. For-

håbentlig lykkes det at få driftsbureauet etableret, således at man til enhver tid på et sagligt grundlag kan bedømme rentabilitetsforholdene.

Fiskerikommission nedsættes.

Et andet ubedrageligt tegn på sløje tider for fiskeriet er fiskeriminister A. C. Normanns nedsættelse af en fiskerikommission. Da der var fiskerikriser i tyverne og trediverne samt lige efter krigen, blev der også nedsat fiskerikommissioner. Den nuværende udmærker sig ved den hurtighed, hvormed den skal arbejde, så man kan nå at komme med forslag til hjælp for fiskeriet i de herskende vanskeligheder. For at fremme sagen er der nedsat små underkommissioner, således at de foreliggende spørgsmål kan behandles stykkevis uden at skulle afvente en samlet betænkning om alle problemer.

Fiskerikommissionen afholdt sit første møde allerede den 13. september, og der nedsattes 8 underkommissioner. Emnerne til behandling er: 1) Revision af Saltvandsfiskeriloven og af 2) Ferskvandsfiskeriloven, 3) Afsætningsforholdene, 4) Fiskerigrænserne, 5) Fiskerikontrollen, 6) Rentabilitet og låneforhold, 7) Fiskeriets driftsformer, herunder uddannelsesspørgsmål, 8) Redningsvæsenet.

Overskrifterne dækker over næsten alle spørgsmål inden for dansk fiskeri. Det vil føre for vidt at komme nærmere ind på sagen, hvorfor vi må nøjes med en kort omtale af de ting, der har aktuel betydning for Esbjergs fiskeriforhold, dels de for industrifiskeriet og konsumfiskeriet fælles problemer, dels de særlige.

Mandskabsmangelen og dens afhjælpning.

Til de fælles problemer hører mandskabsmangelen. I oktober, medens dette skrives, bruges udtrykket, at »folk strømmer i land fra kutterne«. Fiskeriet må selvsagt konkurrere med de øvrige erhverv i landet, og den af højkonjunkturen inden for især industrien følgende store beskæftigelse er naturligvis ugunstig for fiskeriet, når dets afkastningsevne er så forringet. Skal mandskabet kunne holdes, må forholdene forbedres, ellers går det som i Norge og andetsteds, at de aktive fiskeres antal reduceres i stor målestok.

Det har været bragt i forslag at søge tilført arbejdskraft fra Grønland og Færøerne. En sådan tilførsel ville, hvis den kunne gennemføres, hvilket nok er tvivlsomt, naturligvis bøde noget på mangelen, men den angriber ikke ondets rod.

En forbedring af forholdene må selvsagt først og fremmest være betinget af en større indtjeningsevne inden for fiskeriet. Men der kan desuden tænkes andre foranstaltninger, som ville gøre det mere tiltrækkende at arbejde som fisker. Det er med rette blevet påpeget, at det nugældende skattefradrag sagligt set er for ringe. Der gives i øjeblikket ret til et skattefradrag på 350 kr. til søtøj og gummistøvler samt — for en gift mand — 600 kr. for provianten, i alt 950 kr., hvorfra dog går 100 kr. som anslået konsum af fisk af egen fangst. En undersøgelse har vist, at proviantudgiften til en fisker ligger på 2—3.000 kr. om året. Da fiskeren selv betaler provianten, og da denne udgift til dobbelt husførelse i høj grad er nødvendig for erhvervelsen af fiskerens indkomst, bør proviantfradraget selvfølgelig sættes op, enten til det faktiske forbrug eller til et sted mellem 2 og 3.000 kr. — Handelsrejsende, eksempelvis, har et stort skattefrit fradrag pr. udedag. — Alt tyder på, at en væsentlig forbedring af fiskernes skattefradragsmuligheder hurtigt vil se dagens lys.

Fra fiskerfagforeningsside har der endvidere været peget på ønskeligheden af garanteret minimumsindtægt for partfiskere, begrænset arbejdstid og sygelønsordning. De to første ønsker vil vel nok støde på uoverstigelige vanskeligheder som følge af erhvervets struktur. Det står jo ikke i rederens magt at garantere en minimumsindtægt, bl. a. fordi indtægten er så afhængig af mandskabets indsats. Ligeledes må det af samme grund være vanskeligt at røre ved arbejdstiden. Der er tider på året, hvor fiskeriet ligger stille, hvorfor arbejdsindsatsen må være desto større og afkastet ligeså, når der fiskes. Denne uregelmæssighed i arbejdsløn og -tid er det vanskeligt at komme udenom.

Derimod burde der kunne gennemføres en sygelønsordning på lignende måde, som man har det inden for andre erhverv.

Om disse og andre spørgsmål, herunder kildeskat i lighed med søfarten, er der optaget forhandling mellem Fiskernes Fagforening, Esbjerg Fiskeriforening og Fiskeskipperforeningen.

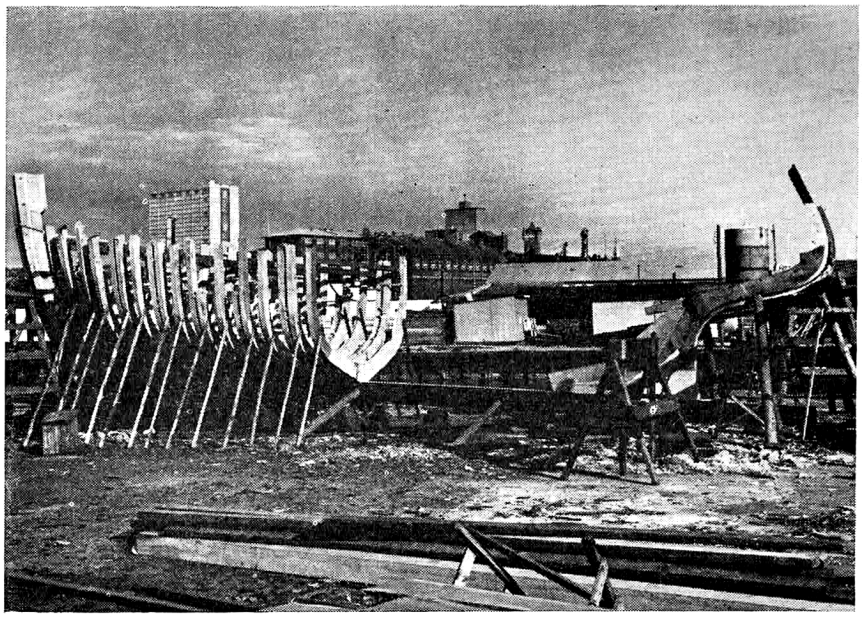
Et forhold, der kunne tiltrænge drøftelse og forbedring, er den uskik, at aftale om forhyring overtrædes ved simpel udeblivelse uden varsel. Det er bestemt ikke til gavn for nogen, at en sådan uansvarlighed får lov til at brede sig.

Fiskeriet og statsstøtte.

I foråret var der jo almindelig lønforhøjelse, og landbruget fik bevilget krisehjælp. Lønforhøjelsen har medført forøgede udgifter, også på fiskeriets driftsfornødenheder, og altså været et minus for erhvervet oven i alle de øvrige genvordigheder — et magert udbytte for fiskeriet af den almindelige kamp om større indtjening. Der har som bekendt været røster fremme om tilskud til fiskeriet, f. eks. er der foreslået et tilskud til industrifiskeriet på 4 øre pr. kg fisk. Herved skulle en for stor overgang af »industrikuttere« til konsumfiskeriet modvirkes, hvilket også ville være til gavn for sidstnævnte. Fiskeriets folk skal imidlertid have den ros, at de som helhed kvier sig ved at modtage tilskud fra staten, skønt de i så henseende godt kunne tage ved lære af andre, herunder deres engelske og norske kolleger, der får betydelige subsidier. F. eks. har for nylig det norske fiskeridepartement for 1962 stillet forslag om subsidier til et beløb af 58 mill. kr., hvoraf de 25 mill. kr. skal anvendes som pristilskud til redskaber og agn og 2 mill. kr. til kondemnering af fiskefartøjer. Det er da subsidier

af en vis størrelsesorden! Og det britiske underhus har for kort tid siden godkendt et regeringsforslag, hvorefter subventioneringen af den britiske flåde forøges til 60 mill. kr. årligt. Endvidere kræver vesttyske havfiskere under påberåbelse af kriseforhold statsstøtte i en femårig periode med 37 mill. mark årligt. Man begrunder det bl. a. med udenlandske fiskeriers store subventionering.

Danmark må dog til nu være en undtagelse, og det er vel tvivlsomt, om der herhjemme bliver tale om egentlige subsidier. Derimod er det sandsynligt, at staten, følgende forslag fra fiskerikommissionen, vil yde støtte i form af en udbygning af fiskeriattacheordningen og hjælp til fornyet fiskeripropaganda, alt til gavn for afsætningen. Endvidere flere fiskeriforsøg og konsulenter til hjælp for det praktiske fiskeri, oprettelse af et redskabslaboratorium og et laboratorium til modvirkning af farvandsforurening, oprettelse af det nævnte Fiskeriøkonomisk Driftsbureau og flere andre ting. Det bør i denne forbindelse nævnes, at der er udsigt til bortfald af den såkaldte promilleafgift, der siden 1932 er pålignet udførslen af fiskevarer til betaling af udførselskontrollen. Det drejer sig om 2 $^0/_{00}$, hvilket på vor eksport af for ca. 500 mill. kr. fiskeprodukter betyder bortfald af en udgift på ca. 1 mill. kr.

En ny kutter under bygning.

Hvorledes forbedre prisforholdene på fisk?
Mekanisering, forøgelse af mindstemål, mindsteprisordning m. v.

Der kan også blive tale om at hjælpe med »disponering af overskudsfangster«, som fiskeriministeren har udtrykt det. Et højaktuelt spørgsmål, omend vi er færdige med overskudsfangster, indtil foråret kommer.

Overgangen i 1960 og især 1961 til konsumfiskeri medførte periodevis så store tilførsler af små rødspætter, at prisen kunne falde helt ned til 0,40 kr. pr. kg. Selv om gennemsnitsprisen ligger på et helt andet niveau — betydeligt over 1 krone pr. kg, ikke mindst i tider med små tilførsler, for ikke at tale om priserne for de 3 større sorteringer — er det et føleligt økonomisk slag for en kutterbesætning og ejeren, når der afregnes til urimeligt lave priser. Det har heller ikke været til gavn for filetmarkedet, at sådan billig fisk har kunnet anvendes til at skabe underbud. Der kan tænkes flere muligheder for at modvirke kalamiteten. Når der til tider er overfyldning, skyldes det ikke, at markedet for frosne fileter er mættet, tværtimod går frossen fisk i konsumentpakninger overalt sin sejrsgang. Den umiddelbare årsag er, at tilførslerne periodevis »kvæler« fabrikkerne, hvis kapacitet ikke er stor nok. Ganske vist bliver rødspætterne til syvende og sidst skåret i fileter, bortset fra de partier, der går til minkfoder. Men det vil altid være sådan i et ureguleret marked, at priserne presses ned, når tilførsler og lagre af letfordærvelige råvarer vokser over et vist niveau. Det mest nærliggende er derfor at søge fabrikkernes kapacitet udvidet, hvilket også sker i betydelig udstrækning. En kreds af fiskere har startet deres egen filetfabrik på aktieselskabsbasis, og det kan ikke være nogen skade til, at fiskerne herved også kommer til at se sagen fra filetfabrikationens side.

Det kildne punkt i kapacitetsspørgsmålet er imidlertid filetskærernes begrænsede antal. Der er kun så og så mange filetskærere, og i perioder med store tilførsler prøver man at klare sig igennem med dyrt overarbejde, som filetskærerne naturligt nok kun kan holde til en vis tid.

Den af fiskeeksportør I. C. Dyekjær opfundne fladfiskefiletmaskine, der har været talt om i årevis, er nu på trapperne, idet Nordische Maschinenbau (Baader) i Lybæk, der er et verdensfirma inden for maskiner til filetering af sild og rundfisk, er i færd med at levere de første maskiner til filetering af fladfisk. Der vil også i løbet af vinteren blive opstillet maskiner her i byen. En maskine plus 4 ikke-faglærte erstatter 10 filetskærere, så der bliver virkelig mulighed for at klare større tilførsler uden for megen og langvarig ophobning. Og filetskærerne bliver der uden tvivl brug for endda. Mekaniseringen bliver nok det bedste middel.

Et halvt hundrede kuttere har i år fisket små rødspætter på kontrakt med nogle filetfabrikker. Prisen var 1,40 kr. pr kg. Men det hjælper jo ikke de fiskere, der ikke har kontrakt. Systemet er heller ikke godt for kvaliteten. I øjeblikket har et par firmaer kontrakt med kuttere på basis af 1,30 kr. og således, at når prisen på auktionen er over eller under denne pris, deles differencen mellem parterne.

Fra filetfabrikkernes side er fremhævet, at såfremt blot tilførslerne kunne udjævnes noget, ville meget være nået. Men i praksis støder en sådan udjævning på store vanskeligheder. En genoptagelse af systemet med forudtilmelding til auktionen ville sikkert have en gavnlig virkning i retning af at give filetfabrikkerne og eksportørerne større mulighed for at indrette sig efter forholdene.

Fladfiskefiletforeningen har foreslået en forøgelse af mindstemålet for rødspætter med 10 mm. Af nærliggende grunde — rødspættebestanden ville blive mere ydedygtig, tilførslernes kvalitet bedre og dermed prisen — må forslaget anses for absolut gavnligt, men det møder altid modstand hos fiskerne at få målet op.

Når der tales om »disponering af overskudsfangster«, tænkes der især på mindsteprisordning. Såvel Dansk som Vestjysk Fiskeriforening arbejder energisk med sagen, som allerede er taget op i underkommissionen vedrørende rentabilitet og låneforhold, for hvilken formanden for Vestjysk Fiskeriforening, Frederik Lodberg, er formand. Bl. a. undersøger man mindsteprisordninger i Tyskland, Sverige og Norge. — I de nordjyske havne er der særlige problemer i denne forbindelse (rejer, fisk til mink og dambrug m. v.). I Esbjerg er det væsentligst de små rødspætter, der er smertensbarn. Gennem nogen tid har fiskeskipperne på en i fiskeriforeningen fremlagt liste kunnet tegne sig for en mindsteprisordning på frivillig basis, d. v. s. fiskerne skal betale alle omkostningerne. Det synes forøvrigt, som om dette område ville egne sig for hjælp til selvhjælp. Man kunne tænke sig oprettelsen af en rødspættepulje således, at en vis procent af værdien af alle rødspættefangster indgik i puljen, og at staten indskød beløb i et eller andet forhold dertil. Når prisen på små rødspætter går ned under f. eks. en krone, bliver de farvet med den berømte blå farve og kan ikke bruges til konsum. Det, partiet mangler i at opnå en krone pr. kg, tilskydes af puljen. Der kan siges en del om fordele og ulemper ved en mindsteprisordning, men det er nærliggende at formene, at den kommer. — Nogen større vanskelighed med at komme af med de rødspætter, der ikke opnår mindsteprisen, bliver der næppe i betragtning af det enorme behov for mager fisk til minkfoder.

Priserne på industrifisk er stærkt svingende i Nordjylland, idet de fastsættes på auktion. I perioder ligger de over priserne i Esbjerg, til andre tider med store tilførsler tager de den store tur nedad. I Esbjerg er systemet som bekendt et helt andet, idet fiskerne har kontrakt med fabrikkerne. Der kan i Esbjerg ikke være tale om indførelse af mindstepriser på industrifisk som følge af svingende priser. Derimod kan man måske sige, at priserne i sin helhed er for små, men dette kan der med de givne markedsforhold på mel og olie kun bødes på ved rent statstilskud, idet fabrikkerne faktisk betaler de størst mulige priser.

Industrifiskeriets fremtidsudsigter usikre.

Medens der er lyspunkter for rødspættefiskeriet, hvis betydning er voksende og igen oversteget industrifiskeriet, og hvis fangst for Esbjergs vedkommende i overvejende grad går til filetering, ligger det mere problematisk for industrifiskeriet. I Nordjylland arbejder man med etablering af en frivillig mindstepris på fisk til minkfarme og ørreddamme. Denne mulighed foreligger ikke hos os, da forholdene er helt forskellige. Fra statens side er der vistnok ikke hjælp at vente. Det bliver da et spørgsmål om fiskeforekomsternes størrelse og evne til at tåle befiskning samt om priserne på sildemel og sildeolie.

Om det første er der så megen uenighed blandt de lærde, at vi kan forsvare blot at berøre det periferisk. Det skal nævnes, at tobisfiskeriet i år blev langt ringere end forventet på grundlag af tidligere års resultater, og at vi til gengæld senere på sommeren fik sild af en kvalitet, som lå betydeligt over de senere års. Sperlingfiskeriet, som for et par år siden startedes og tegnede så godt, skuffede både sidste år og i år.

I begyndelsen af oktober har det internationale havundersøgelsesråd holdt årsmøde på Charlottenlund slot med 170 delegerede. På spørgsmålet, om der kan blive tale om at gribe til fangstregulerende foranstaltninger, udtaler lederen af Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser, dr. phil. E. Berthelsen, til Vestjysk Fiskeritidende, at »det er muligt, at konferencen vil komme ind på dette spørgsmål, men det vil være en sag, som kun kan gennemføres af lovgivningsmagten, og jeg venter ikke, at der fra vor side sker noget i denne omgang. Der kan blive tale om forslag, som vil gå videre til Havforskningsrådet. Det er min personlige opfattelse, at ændringerne i sildeforekomsterne i Nordsøen ikke er større eller mere drastiske i de senere år, end de tidligere har været, blot har vi først nu kunnet følge dem nøje. Om forandringerne skyldes overfiskning eller ændring i de naturlige leveforhold, skal jeg lade være usagt. Begge dele spiller sandsynligvis en rolle, hvis betydning må vurderes efter det enkelte tilfældes karakter«.

Charlottenlund slot var tidligere på året mødested for Nordsøkonventionens 14 medlemslande. Den for industrifiskeriet meget vigtige bestemmelse om, at der må være indtil 10 % undermålshvilling i lasterne, blev forlænget til 1965. Et engelsk forslag om international kontrol med maskestørrelserne mødte modstand fra flere sider. Der er visse ikke-nordiske landes fiskere, som ikke bryder sig om at blive set efter i maskerne.

Prisudviklingen på længere sigt inden for industrifiskeriets produkter, mel og olie, kan ikke forudses. De på sin vis unaturligt lave oliepriser er et internationalt råvarefænomen, og det har netop været karakteristisk for råvaremarkedet gennem en række år, at priserne på grund af stort udbud gennemgående har været trykkede på trods af den verdensomspændende højkonjunktur, der bl. a. har bevirket stigende priser på færdigvarer. Der er intet, der tyder på en ændring fore-

løbig. Det samme gælder fiskemelet. Vi skal være glade, såfremt det nuværende prisniveau holder. Stigning er usandsynlig, derimod hænger faren for nedgang over hovedet på fiskeriet. Forbrugsudvidelsen m. h. t. fiskemel har i de senere år været enorm, og vi må håbe, at der endnu er langt til mætningspunktet, thi at verdensproduktionen af fiskemel vil vedblive at stige må anses for givet. — De nugældende råvarepriser inden for industrifiskeriet tåler ikke at være lavere, end de er. Tvinger forholdene fabrikkerne til lavere råvarepriser, kan man ikke undgå statsstøtte, såfremt man vil forhindre fiskeriets ruin.

Pakning af fiskefiletter.

Fællesmarkedet og fiskeriet.

Vor fremtidige relation til de store markedsdannelser vil få betydning for fiskeriet, ikke mindst i Esbjerg. Endnu har vi som medlem af »De syv« ikke mærket så meget til ulemperne ved samtidig at stå uden for »De seks«. Men fra 1. januar 1962 begynder fællesmarkedets opbygning af den fælles ydre toldmur mod ikke-medlemslande, hvilket bl. a. kan medføre en told på 20 % på vor eksport af konsumsild til Tyskland. Alt tyder imidlertid på, at vi sammen med England bliver optaget i fællesmarkedet, og det endda snarere i løbet af måneder end af år.

Det vil føre for vidt her at komme nærmere ind på hele det omfattende emne. Interesserede kan henvises til kontorchef i fiskeriministeriet J. Nørgaards kronik i »Vestkysten« for den 14. oktober 61. Der kan næppe indvendes meget mod kontorchef Nørgaards konkluderende betragtninger, hvori det hedder, »at tilslutning til et markedsområde, der omfatter ikke alene de to største aftagere af danske fiskeriprodukter, nemlig Storbritannien og Vesttyskland, men også en række andre betydelige aftagerlande, må være så værdifuld med henblik på sikring af vor eksport af fiskeriprodukter, at tilslutning alt i alt må antages at rumme betydelige fordele for det danske fiskerierhverv. Der gør sig dog samtidig nogen uklarhed gældende med hensyn til konsekvenserne af en sådan tilslutning, for så vidt angår vor eksport af fisk og fiskeriprodukter til markeder uden for fællesmarkedet — bl. a. som følge af den fælles handelspolitik, der skal føres, og som følge af, at der formentlig må forventes en vis stigning i omkostningsniveauet.

Totalt vil der dog sikkert kunne forventes nogen stigning i vor eksport, i hvert fald af visse fiskeriprodukter til fællesmarkedet. Hvor stor stigningen vil blive, vil bl. a. afhænge af, hvilke markedsordninger der kommer til at gælde. En vis prisstigning for vor eksport har man sikkert også grund til at forvente.

Det, jeg personlig synes kan give anledning til de største bekymringer, er manglende kendskab til den fremtidige fælles fiskeripolitik og til, om det vil blive muligt helt eller delvis at undgå fælles fiskeri på medlemslandes søterritorium.

Snarligt medlemsskab ville imidlertid betyde, at Danmark får mulighed for at øve indflydelse på fastlæggelse af de nærmere regler for disse 2 forhold.

At det danske fiskeri vil møde skærpet konkurrence i det store marked, især hvis andre fiskeeksporterende lande kommer med, og vi må afskaffe vore resterende restriktioner er vel givet, men fællesmarkedet rummer også store muligheder, og jeg skulle tage meget fejl, om de danske fiskere skulle være bange for konkurrence, når blot denne kan foregå på lige vilkår.«

For industrifiskeriet gælder, at afsætningen af dets produkter til fællesmarkedet ikke møder toldmæssige eller andre vanskeligheder af betydning, som forholdene nu er. Det er ikke meget tænkeligt, at der i fremtiden vil blive lagt særlige hindringer i vejen for eksporten til fællesmarkedet af sildemel og -olie, da de pågældende lande kun kan forsyne sig selv med langt under halvdelen af disse varer. Derfor kan industrifiskeriet næppe påregne særlige fordele ved vor eventuelle tilslutning til »De seks«.

Vi står i dag i Esbjerg med en fiskerflåde så stor som ingen sinde før. Tiderne er ikke gunstige for fiskerne, men de kæmper hårdt for at komme igennem. Vanskeligst stillet er naturligvis de, der med små midler har købt ny kutter, d. v. s. især unge fiskere.

Alle muligheder forfølges. Der fiskes stærkt på England, og om vinteren går mange kuttere efter laks i Østersøen under barske forhold. Laksefiskeriet har været godt, og det sam-

me kan siges om forårets tungefiskeri, der viser stigende udbytte. De største kuttere, herunder stålfartøjerne, fisker om vinteren efter konsumsild fra nordjyske eller norske havne, et fiskeri, der faktisk er det eneste rentable for de helt store fartøjer. Til at drive egentlig fjernfiskeri, f. eks. ved Grønland eller i Nordatlanten, er de dog for små, og danske fiskere er endnu ikke indstillet på de helt ændrede forhold, som sådant fiskeri er ensbetydende med. Stålkutterne kan dog måske vise sig at være et nyttigt og nødvendigt overgangsled til endnu større fartøjer. — Når der engang kommer tidssvarende havne-, arbejds- og erhvervsforhold på Grønland, kan der meget vel blive tale om, at store danske fiskefartøjer vil fiske med grønlandske havne som basis. — Kun to i Esbjerg hjemmehørende fartøjer, m/s »Hertha« og m/s »Kristianssand«, der begge måler ca. 170 br. reg.tons, driver fjernfiskeri ved Grønland og Færøerne, men hovedsagelig med færøsk besætning.

Med den arbejdsvilje, der udvises inden for fiskerierhvervet, skal det nok gå mod lysere tider.

Et nyt fiskeribassin — det 5. — er snart færdigbygget.

INDKOMSTFORHOLDENE

i Esbjerg i 1960

I. Indledende bemærkninger.

I nærværende hæfte er — på grundlag af oplysninger fra Esbjerg skattevæsen — for skatteåret 1961-62 givet en oversigt over indtægts- og formueforholdene i Esbjerg, således som det fremgår af ligningen til personlig opholdskommuneskat. De i oversigten nævnte indkomstbeløb refererer sig ganske overvejende til kalenderåret 1960 og formuebeløbene til udgangen af dette år.

Tilsvarende oversigter er tidligere givet her i tidsskriftet. Den sidste — for skatteårene 1959-60 og 1960-61 svarende til kalenderårene 1958 og 1959 — findes i tidsskriftet maj 1961.

Ved indkomst forstås overalt den *ansatte indkomst,* d.v.s. den skattepligtige indkomst efter fradrag af betalte personlige skatter, de i henhold til skatteloven tilladte fradrag for forsikringer, kontingenter m. v., herunder lønmodtagerfradrag, og de nedslag, som ydes i henhold til ligningslovens § 22 og § 23 (nedslag, der tilkommer pensionister og andre, og nedslag i anledning af sygdom, dødsfald m. m.).

Med hensyn til formuen er der bortset fra indbo, gangklæder, smykker o. l. samt ikke forfaldne livsforsikringssummer, idet disse værdier ikke er skattepligtig formue.

Endelig må haves i erindring, at oversigten vedrører hovedligningen, d.v.s. at den er baseret på tal, hvoraf mange senere er ændret — i opad- eller nedadgående retning — af skattemyndighederne.

II. Hovedresultater.

Af tabel 1 fremgår, at antallet af skattepligtige er steget til 23.824. Heri er ikke medregnet 742 skatteydere, som i henhold til bestemmelserne vedrørende beskatning af sømænd er opført på den særlige sømandsskatteliste. Af de 23.824 skattepligtige havde 4.828 en så lav indtægt (skalaindkomsten 0 kr.), at de ikke blev pålignet personlig opholdskommuneskat. Det fremgår videre af tabellen, at indkomsten i 1960 var godt dobbelt så stor som i 1949. I denne forbindelse må haves i erindring, at indførelsen af sømandsskatteordningen medførte, at den ansatte indkomst blev mindst 6 mill. kr. lavere, end den ellers ville være blevet.

Fra 1959 til 1960 steg indkomsten kun med 8,9 mill. kr. eller ca. 4 % (mod 14,4 mill. kr. eller ca. 7 % det foregående år). Som det vil fremgå af det følgende, skyldes det især svigtende indtægter i fiskerierhvervet og erhverv knyttet til fiskeriet, at indtægtsstigningen blev forholdsvis lille.

Indtægtsstigningen er nærmere belyst i tabel 2, hvoraf fremgår, at indkomsten pr. skattepligtig og pr. indbygger siden 1949 er steget henholdsvis 81 % og 74 %. Til sammenligning kan anføres, at pristallet i samme periode steg med 48 %, d.v.s. at indtægterne er steget betydeligt mere end pristallet. I denne forbindelse må i øvrigt tages i betragtning, at der i den nævnte periode er kommet gunstigere fradrags- og afskrivningsregler m. v., der medfører, at forskellen mellem indkomststigningen og prisstigningen er større end forskellen mellem de anførte procentvise stigninger.

Af betydning for det almindelige velstandsniveau i byen er imidlertid ikke blot gennemsnitsindtægterne, men også hvorledes indtægterne fordeler sig på de skattepligtige. Det

Tabel 1. **Antal skattepligtige og ansat indkomst.**

År	Antal skattepligtige	Samlet ansat indkomst	
		absolutte tal mill. kr.	forholdstal 1949 = 100
1949	21.211	112,0	100
1951	21.791	122,8	110
1953	22.146	144,6	129
1955	22.603	165,7	148
1957	23.189	186,6	167
1958	23.642	204,7	183
1959	23.526[1])	219,1	196
1960	23.824[1])	228,0	204

[1]) Heri er ikke medregnet sømænd under sømandsbeskatningen.

Tabel 2. **Gennemsnitlig ansat indkomst pr. skattepligtig og pr. indbygger.**

År	Gennemsnitlig ansat indkomst			
	pr. skattepligtig		pr. indbygger[1])	
	absolutte tal kr.	forholdstal 1949 = 100	absolutte tal kr.	forholdstal 1949 = 100
1949	5.280	100	2.364	100
1951	5.640	107	2.518	107
1953	6.530	124	2.901	123
1955	7.330	139	3.235	137
1957	8.048	152	3.555	150
1958	8.660	164	3.821	162
1959	9.312	176	4.016	170
1960	9.568	181	4.122	174

[1]) Ved årets slutning.

Tabel 3. **Antal skattepligtige fordelt efter den ansatte indkomsts størrelse.**

Ansat indkomst kr.	1949 %	1951 %	1953 %	1955 %	1957 %	1959 %	1960 %
under 2.000	23,4	24,3	22,5	20,8	18,2	14,7	13,2
2.000 — 3.999	17,9	15,1	14,2	13,2	13,5	13,3	12,9
4.000 — 5.999	22,3	16,6	12,0	10,7	8,9	8,4	8,5
6.000 — 7.999	19,8	22,1	19,2	15,5	10,8	9,0	8,5
8.000 — 9.999	7,9	10,8	14,7	16,2	16,6	13,5	12,1
10.000 — 14.999	5,9	8,1	12,3	16,2	21,8	26,1	28,9
15.000 — 19.999	1,5	1,6	2,8	4,0	6,4	8,8	10,1
20.000 — 49.999	1,2	1,2	2,1	3,1	3,6	5,7	5,4
50.000 og derover	0,1	0,2	0,2	0,3	0,2	0,5	0,4
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabel 4. **Antal skattepligtige og samlet ansat indkomst i 1960 fordelt på hovederhvervsgrupper.**

Erhvervsgruppe	Antal skatte-pligtige	Samlet ansat indkomst 1.000 kr.	Procentvis fordeling af	
			skatte-pligtige	ansat inkomst
1. Selvstændige landbrugere	92	825,0	0,4	0,4
2. Landbrugsmedhjælpere	36	211,4	0,1	0,1
3. Andre under landbrug m. v. ...	158	1.642,7	0,7	0,7
4. Fiskeskippere og partfiskere	1.494	18.117,0	6,3	7,9
5. Håndværksmestre	773	11.435,0	3,2	5,0
6. Direktører og fabrikanter	342	9.054,4	1,4	4,0
7. Selvstændige handlende	867	12.548,0	3,6	5,5
8. Andre selvstændige erhvervs-drivende	238	4.054,4	1,0	1,8
9. Funktionærer	2.135	23.928,6	9,0	10,5
10. Arbejdere	8.056	81.562,0	33,8	35,8
11. Tjenestemænd samt kontor-personale	2.568	34.173,4	10,8	15,0
12. Liberale erhverv	297	7.023,3	1,2	3,1
13 Andre erhverv	2.730	8.954,7	11,5	3,9
14. Personer ude af erhverv	2.544	8.562,6	10,7	3,7
15. Andre uangivne erhverv	1.494	5.858,5	6,3	2,6
I alt	23.824	227.951,0	100,0	100,0

fremgår af tabel 3, at der har fundet en almindelig forskydning sted i opadgående retning.

I 1949 havde 83,4 % af de skattepligtige ansatte indtægter under 8.000 kr. I 1960 havde kun 43,1 % indtægter af denne størrelse.

Lidt over halvdelen af indtægterne (51,1 %) samler sig nu i indtægtsgrupperne 8.000—19.999 kr. I 1949 havde godt en syvendedel (15,3 %) af de skattepligtige indtægter af denne størrelse.

Af de skattepligtige havde 26,1 % (6.229 personer) ansatte indtægter under 4.000 kr. Af disse var 4.742 personer — eller langt hovedparten — husassistenter, lærlinge og elever, folke- og invalidepensionister (hvoraf de fleste har fået enten § 22 eller § 23 nedslag), rentiers m. v., andre personer ude af erhverv og andre uangivne erhverv.

III. Indkomstfordeling efter erhvervsgrupper.

I hovedoversigten side 30—31 gives der oplysninger om indkomstforholdene for de enkelte erhvervsgrupper. Idet man med hensyn til enkeltheder henviser til denne oversigt, skal man nedenfor fremkomme med oplysninger af mere almindelig karakter.

Tabel 4 giver en oversigt over antal skattepligtige og samlet indkomst i 1960 fordelt på hovederhvervsgrupper og viser, hvilken andel de enkelte grupper har i den samlede indkomst.

Af det samlede indkomstbeløb i 1960, ca. 228 mill. kr., falder godt $\frac{1}{3}$ på arbejdere, godt $\frac{1}{7}$ på tjenestemænd samt kontorpersonale, godt $\frac{1}{10}$ på funktionærer og knap $\frac{1}{12}$ på fiskeskippere og partfiskere. Personer ude af erhverv samt andre uangivne erhverv, der tilsammen udgør ca. $\frac{1}{6}$ af de skattepligtige, har kun en andel på ca. $\frac{1}{16}$ af den samlede indkomst.

Tabel 5 belyser størrelsen af og bevægelsen i den gennemsnitlig ansatte indkomst i 1957-60 inden for de forskellige hovederhvervsgrupper. Det fremgår af tabellen, at den højeste indkomst findes blandt direktører og fabrikanter. Derefter følger liberale erhverv (læger, tandlæger, advokater, ingeniører, arkitekter m. fl.), andre selvstændige erhvervsdrivende, håndværksmestre og selvstændige handlende.

Den gennemsnitlige stigning for samtlige skattepligtige har i 1958, 1959 og 1960 udgjort henholdsvis 7,6, 7,5 og 2,7 %, men disse gennemsnitsprocenter dækker over stærkt varierende svingninger inden for de forskellige erhvervsgrupper.

Særlig store svingninger er der inden for fiskeskippere og partfiskere og selvstændige landbrugere. Tabellen afspejler således ganske tydeligt de dårlige konjunkturer inden for såvel fiskeri som landbrug.

En særlig interesse knytter der sig naturligt til fiskerierhvervet i videre forstand, da dette erhvervs indtjeningsmuligheder er af særlig stor betydning for bysamfundets økonomi, jfr. artiklen: Erhvervsudviklingen i Esbjerg 1948-58 i dette tidsskrift januar 1960, hvoraf bl. a. fremgår, at $\frac{1}{3}$—$\frac{1}{2}$-delen af lønindtægten direkte og indirekte stammer fra fiskeriet.

Af den samlede indkomst i 1960 på 228,0 mill. kr. faldt 23,9 mill. kr. eller 10,5 % på fiskerierhvervet. Dette er en betydelig nedgang i forhold til 1959, da fiskerierhvervet i videre forstand havde en indkomst på 28,4 mill. kr. svarende til 12,9 % af den samlede indkomst.

Tabel 5. **Gennemsnitlig ansat indkomst fordelt på hovederhvervsgrupperne 1957-60.**

Erhvervsgruppe	Gennemsnitlig ansat indkomst				Procentvis stigning		
	1957 kr.	1958 kr.	1959 kr.	1960 kr.	1957-58	1958-59	1959-60
1. Selvstændige landbrugere	8.104	9.178	10.075	8.967	13,3	9,8	÷ 11,0
2. Landbrugsmedhjælpere	4.700	4.989	5.278	5.872	6,1	5,8	11,3
3. Andre under landbrug m. v.	8.520	9.078	9.748	10.397	6,5	7,4	6,6
4. Fiskeskippere og partfiskere	13.332	15.839	15.527	12.127	18,8	÷ 2,0	÷ 21,9
5. Håndværksmestre	12.136	12.820	13.847	14.793	5,6	8,0	6,8
6. Direktører og fabrikanter	22.146	24.261	26.792	26.475	9,6	10,4	÷ 1,2
7. Selvstændige handlende	11.664	12.834	14.485	14.473	10,0	12,9	÷ 0,1
8. Andre selvstændige erhvervsdrivende	13.872	15.501	17.448	17.035	11,7	12,6	÷ 2,4
9. Funktionærer	9.528	10.129	10.806	11.208	6,3	6,7	3,7
10. Arbejdere	8.295	8.725	9.606	10.124	5,2	10,1	5,4
11. Tjenestemænd samt kontorpersonale	11.799	12.533	13.224	13.307	6,2	5,5	0,6
12. Liberale erhverv	20.515	22.843	22.833	23.647	11,3	÷ 0,0	3,6
13. Andre erhverv	3.089	3.406	3.614	3.280	10,3	6,1	÷ 9,2
14. Personer ude af erhverv	2.135	2.470	3.126	3.366	15,7	26,6	7,7
15. Andre uangivne erhverv	3.038	3.066	3.485	3.921	0,9	13,7	12,5
Tilsammen	8.048	8.660	9.312	9.568	7,6	7,5	2,7

Tabel 6. **Gennemsnitlig ansat indkomst og procentvis stigning for skattepligtige, hvis virksomhed er baseret på fiskeri.**

Erhvervsgruppe	Gennemsnitlig ansat indkomst				Procentvis stigning		
	1957 kr.	1958 kr.	1959 kr.	1960 kr.	1957-58	1958-59	1959-60
Fiskeskippere	16.625	20.254	18.264	13.923	21,8	÷ 9,8	÷ 23,8
Fiskeeksportører	16.332	18.751	21.425	19.393	14,8	14,3	÷ 9,5
Håndværksmestre med erhverv baseret på fiskeri	21.244	23.711	27.453	23.073	11,6	15,8	÷ 16,0
Partfiskere	12.277	14.468	14.736	11.402	17,8	1,9	÷ 22,6
Fiskepakkere	9.287	9.532	10.796	11.296	2,6	13,3	4,6
Andre arbejdere ved fiskeri	8.523	8.933	9.809	10.049	4,8	9,8	2,4
Tilsammen	12.785	14.920	14.957	12.173	16,7	0,2	÷ 18,6

Tabel 7. **Gennemsnitsindkomst pr. indkomstansat person.**

År	Århus kr.	Odense kr.	Aalborg kr.	Esbjerg kr.	Randers kr.	Horsens kr.	Kolding kr.
1955	7.008	7.500	7.132	7.660	6.646	6.380	7.054
1956	7.453	8.041	7.745	8.254	7.151	6.817	7.405
1957	7.722	8.417	7.934	8.442	7.526	7.161	7.754
1958	8.104	8.646	8.101	8.983	7.788	7.488	7.874
1959	8.731	9.459	8.710	9.666	. . .	8.048	8.978
1960	9.320	10.136	9.418	9.893	9.252	8.899	9.642

Tabel 6 er en oversigt over den gennemsnitlige indkomst og bevægelsen i denne siden 1957. Den viser, at fiskeskippere, fiskeeksportører, håndværksmestre med erhverv baseret på fiskeri og partfiskere har haft betydelige indkomstfald. Årsagerne hertil var fiskerikonflikten og de dårlige konjunkturer i fiskeriet.

Det fremgår videre af tabellen, at de to arbejdergrupper — trods kriseforholdene — har haft indkomststigninger, hvilket må skyldes, at deres lønniveau følger lønudviklingen på arbejdsmarkedet og stort set må være uafhængig af fiskeriets forhold.

IV. Sammenligning med andre større byer.

Tabel 7 viser gennemsnitsindkomsterne i de 7 største købstæder. Det bemærkes, at disse gennemsnitsindkomster er beregnet på grundlag af oplysninger om de ansatte indtægter før fradrag i henhold til § 22 og § 23, og at de derfor er noget højere end de foran omtalte gennemsnitsindkomster.

Tabellen viser, at i årene 1955-59 havde Esbjerg de højeste gennemsnitsindkomster, men at gennemsnitsindkomsten i 1960 var lavere i Esbjerg end i Odense.

V. Formueforhold.

Jævnsidigt med den kraftige indtægtsstigning siden 1949 har der fundet en betydelig forøgelse sted af den samlede formue, der er steget fra 178,8 mill. kr. til 410,2 mill. kr. eller med 129 %.

Antallet af formueejere er steget fra 11.520 til 13.278 eller med kun 15 %. Den gennemsnitlige formue pr. skattepligtig med formue er steget fra 15.523 kr. til 30.890, d.v.s. at den omtrent er fordoblet.

Erhvervsgrupper	Ansa				
	0— 2.999 kr.	3.000— 3.999 kr.	4.000— 5.999 kr.	6.000— 7.999 kr.	8.000— 9.999 kr.
1. LANDBRUG, FISKERI M.V.					
10–12. Landbrugere, selvstændige	8	2	9	24	19
13. Landbrugsmedhjælpere	5	2	12	10	3
14. Arbejdere ved land- og skovbrug	1	—	—	—	—
15. Andre beskæftigede ved land- og skovbrug	2	—	—	2	4
16. Gartnere (selvstændige)	3	6	2	7	16
17. Gartnerimedhjælpere	5	—	3	7	21
18. Fiskeskippere (kutterejere)	27	10	15	26	37
19. Partfiskere	41	17	61	97	178
2. HÅNDVÆRK					
20. Håndværksmestre i næringsmiddelindustrien	3	2	2	9	10
21. Håndværksmestre i tekstilindustrien	—	2	2	3	7
22. Håndværksmestre i bygningsindustrien	5	4	6	14	33
23. Håndværksmestre i jern- og metalindustrien	—	—	5	3	6
24. Håndværksmestre med erhverv baseret på fiskeri	2	—	—	1	—
25. Håndværksmestre i andre erhverv	15	8	21	30	48
3. INDUSTRI, HANDEL OG TRANSPORT					
30. Direktører	—	—	3	3	13
31. Fabrikanter	3	—	5	4	3
32. Grosserere	—	1	—	1	9
33. Købmænd, detailhandlende m. v.	11	6	21	27	35
34. Handlende med manufaktur	6	2	1	4	9
35. Andre handlende	33	13	34	64	61
36. Hotelejere og restauratører	3	1	—	1	5
37. Vognmænd o. l.	3	3	2	13	22
38. Entreprenører	—	1	—	—	1
39. Fiskeeksportører	8	1	2	6	7
4. FUNKTIONÆRER					
40. Tekniske funktionærer	2	3	5	12	16
41. Butikspersonale	93	67	96	104	100
42. Repræsentanter	5	2	6	17	19
43. Tjenere	6	5	10	21	18
44. Underordnet personale ved søtransport *)	27	6	19	11	38
45. Andre funktionærer	27	10	41	57	71
5. ARBEJDERE					
50. Bagersvende	3	1	11	5	19
51. Murersvende	11	4	5	9	30
52. Snedkersvende	8	4	9	13	36
53. Smede og maskinarbejdere	21	12	14	23	52
54. Svende og øvrige faglærte arbejdere	111	36	110	145	282
55. Arbejdsmænd	332	156	371	482	754
56. Chauffører, kuske og bude	81	43	52	45	137
57. Havnearbejdere	7	6	11	12	28
58. Fiskepakkere	8	5	5	22	36
59. Arbejdere ved andre erhverv baseret på fiskeri	9	7	14	27	21
6. TJENESTEMÆND SAMT KONTORPERSONALE					
60. Administrations- og kontorpersonale i offentlig virksomhed	6	—	6	13	41
61. Administrations- og kontorpersonale i privat virksomhed	29	16	47	79	115
62. Administrations- og kontorpersonale i øvrigt	2	4	13	16	21
63. Jernbane-, post-, politi- og toldfunktionærer	3	—	9	24	94
64. Andre tjenestemænd	11	13	17	19	38
65. Overordnet personale ved søtransport *)	2	1	2	2	8
7. LIBERALE ERHVERV					
70. Læger (selvstændige, praktiserende og overlæger)	—	—	—	—	1
71. Advokater	—	—	—	2	1
72. Tandlæger	—	—	—	2	1
73. Ingeniører og arkitekter (selvstændige)	3	—	1	1	5
74. Andre liberale erhverv	11	3	10	4	11
8. ANDRE ERHVERV					
80. Husassistenter o. l.	297	219	234	59	13
81. Lærlinge og elever	1.131	410	220	61	41
82. Folke- og invalidepensionister	1.382	197	235	99	58
83. Rentiers m. v.	46	22	44	94	129
84. Andre personer ude af erhverv	64	7	16	11	5
85. Andre uangivne erhverv	791	176	180	178	91
Tilsammen	4.713	1.516	2.019	2.025	2.877

*) Excl. sømænd under sømandsbeskatningen.

elt efter erhverv og ansat indkomst.

dkomst					Skattepligtige i alt	Samlet indkomst 1.000 kr.	Gennemsnitlig ansat indkomst kr.	‰ af samtlige skattepligtige
10.000— 14.999 kr.	15.000— 19.999 kr.	20.000— 29.999 kr.	30.000— 49.999 kr.	50.000 kr. og derover				
20	7	3	—	—	92	825,0	8.967	3,9
4	—	—	—	—	36	211,4	5.872	1,5
2	—	—	—	—	3	23,7	7.900	0,1
5	1	1	—	—	15	159,9	10.660	0,6
24	2	4	2	—	66	713,8	10.815	2,8
32	3	3	—	—	74	745,3	10.071	3,1
148	89	64	13	—	429	5.973,0	13.923	18,0
458	174	39	—	—	1.065	12.144,0	11.402	44,7
43	33	20	6	1	129	2.082,4	16.142	5,4
14	—	2	—	—	30	303,1	10.103	1,3
81	48	42	15	4	252	4.082,6	16.200	10,6
16	11	6	3	—	50	759,2	15.184	2,1
3	2	6	4	1	19	438,4	23.073	0,8
93	41	23	13	1	293	3.769,3	12.864	12,3
38	48	63	31	21	220	5.728,2	26.037	9,2
21	25	29	19	13	122	3.326,2	27.263	5,1
13	9	13	9	2	57	1.211,5	21.254	2,4
81	49	34	9	1	274	3.779,3	13.793	11,5
11	8	9	5	1	56	874,6	15.617	2,3
139	59	39	26	12	480	6.682,6	13.922	20,1
12	3	4	7	1	37	724,4	19.578	1,6
43	23	15	8	4	136	2.080,7	15.299	5,7
2	1	1	—	1	7	124,5	17.785	0,3
7	11	8	3	5	58	1.124,8	19.393	2,4
119	95	49	10	—	311	4.957,4	15.940	13,1
129	30	14	—	—	633	4.937,6	7.800	26,6
110	55	20	5	1	240	3.327,4	13.864	10,1
28	6	1	—	—	95	834,8	8.787	4,0
90	19	—	—	—	210	2.003,4	9.540	8,8
274	122	41	2	1	646	7.868,0	12.179	27,1
50	18	3	—	—	110	1.247,9	11.344	4,6
104	24	5	1	—	193	2.174,8	11.268	8,1
127	49	4	1	—	251	2.960,8	11.796	10,5
307	80	14	—	—	523	6.173,5	11.804	22,0
960	261	48	6	1	1.960	21.814,0	11.129	82,3
1.324	274	19	1	—	3.713	33.868,0	9.121	155,8
310	87	11	—	—	766	7.580,6	9.896	32,2
66	17	1	—	—	148	1.527,3	10.319	6,2
110	31	4	—	—	221	2.496,6	11.296	9,3
73	20	—	—	—	171	1.718,5	10.049	7,2
139	84	29	1	—	319	4.377,3	13.721	13,4
241	118	69	6	1	721	8.863,3	12.293	30,3
42	12	5	1	—	116	1.268,9	10.938	4,9
461	100	17	5	—	713	8.871,0	12.441	29,9
209	138	131	17	—	593	9.309,0	15.698	24,9
51	35	4	1	—	106	1.483,9	13.999	4,4
1	6	11	16	11	46	1.748,5	38.010	1,9
—	2	7	7	4	23	820,0	35.652	1,0
1	2	5	8	1	20	566,9	28.345	0,8
13	20	17	12	3	75	1.645,9	21.945	3,1
32	18	27	16	1	133	2.242,0	16.857	5,6
5	—	1	—	—	828	2.991,2	3.612	34,8
26	11	2	—	—	1.902	5.963,5	3.135	79,8
27	5	—	—	—	2.003	4.741,7	2.367	84,1
88	6	4	1	1	435	3.500,2	8.046	18,3
3	—	—	—	—	106	320,7	3.025	4,4
54	9	10	4	1	1.494	5.858,5	3 921	62,7
6.884	2.401	1.001	294	94	23.824	227.951,0	9.568	1.000,0

Esbjerg Lufthavn

I 1937 indviede Esbjerg som den første danske provinsby en lufthavn.

Lufthavnen var naturligvis — sammenlignet med nutidens lufthavne — beskeden af format og udstyr. Den bestod af nogle græsbaner, en administrationsbygning og en hangar. Det var alt, men det var nok til, at man kunne opbygge et rutenet, der ad luftvejen forbandt Esbjerg med København, Aalborg, Silkeborg og Hamborg. I isvinteren 1939-40 fik ruten Esbjerg-København særlig betydning, idet den da i en længere periode var en af de vigtigste forbindelser mellem Jylland-Fyn og den af isen isolerede hovedstad.

Esbjerg lufthavns førkrigshistorie er således kort og ærefuld. Umiddelbart efter besættelsen i 1940 beslaglagde tyskerne lufthavnen. De opkøbte nye arealer og gennemførte store anlægsarbejder. I august 1944 satte de allierede lufthavnen ud af spillet ved et bombardement. Tyskerne gjorde skaden fuldkommen ved at ødelægge landingsarealet og belægge barakkerne med flygtninge.

I 1946 fik staten uden vederlag overdraget de arealer, på hvilke lufthavnen ligger. Ved overtagelsen stillede staten i udsigt, at Esbjerg inden et år ville have en B-lufthavn. Luftfartsdirektoratet har siden forbedret græsbanerne og administrationsbygningen samt anskaffet et vist teknisk udstyr, men løftet om B-lufthavnen er endnu ikke indfriet.

I de forløbne efterkrigsår har det derfor kun været muligt for taxa- og sportsflyvere, skoleflyvere og avispostflyvere at bruge lufthavnen. Derudover er der dog i mange tilfælde givet dispensationer, således at chartremaskiner af typen D.C. 3 har kunnet benytte lufthavnen.

Planerne for udbygningen er imidlertid klar, og der er derfor grund til at tro, at Esbjerg igen vil få gode flyveforbindelser med såvel ind- som udland.